

Bruselj, 10. december 2018
(OR. en)

15086/18

CFSP/PESC 1150
COPS 470
CSDP/PSDC 712
COHOM 161
RELEX 1047

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj:	generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	delegacije
Št. predh. dok.:	14943/18
Zadeva:	Ženske, mir in varnost – sklepi Sveta (10. december 2018)

V prilogi vam pošiljamo sklepe Sveta o ženskah, miru in varnosti, sprejete na 3662. seji Sveta 10. decembra 2018.

SKLEPI SVETA O ŽENSKAH, MIRU IN VARNOSTI

SVET je sprejel naslednje sklepe:

1. Enakost spolov in človekove pravice so v središču evropskih vrednot in so samostojne prednostne naloge, vključene v vse politike Evropske unije. Svet opozarja, da so se Evropska unija in njene države članice zavezale celovitemu izvajanju agende o ženskah, miru in varnosti, ki jo sestavljajo Resolucija Varnostnega sveta Združenih narodov (RVSZN) 1325 in vse naknadno sprejete resolucije, pri čemer je treba zagotoviti, da bo zadevna agenda v okviru sodelovanja EU z drugimi regionalnimi in mednarodnimi organizacijami v celoti vključena v vsa prizadevanja EU v podporo trajnostnemu miru, varnosti, človekovim pravicam, pravosodju in razvoju, kot je predvideno v globalni strategiji EU. To se bo zagotovilo z vključevanjem vidika spola v vse politike EU, tudi na področju varnosti, preprečevanja in reševanja konfliktov ter utrjevanja dolgotrajnega miru. V zvezi s tem EU in njene države članice podpirajo izvajanje agende za ženske, mir in varnost v okviru ZN.
2. Svet pozdravlja nov strateški pristop EU k vprašanju žensk, miru in varnosti, ki nadgrajuje in nadomešča celovit pristop EU k izvajanju RVSZN 1325 in 1820 o ženskah, miru in varnosti iz leta 2008. V strateškem pristopu EU k vprašanju žensk, miru in varnosti je poudarjeno, da je treba sprejeti konkretne zaveze in ukrepe, pa tudi, da je treba pritegniti ženske in dekleta, krepiti njihovo moč, jih zaščititi in podpreti, da bi zagotovili trajnosten in trajen mir ter varnost kot bistveni sestavini človekovih pravic in trajnostnega razvoja v skladu z agendo za trajnostni razvoj do leta 2030 in njenimi cilji trajnostnega razvoja ter Evropskim soglasjem o razvoju. Svet pozdravlja tudi pristop iz agende za ženske, mir in varnost k obravnavanju s konflikti povezanega spolnega nasilja kot dela kontinuitete ranljivosti in nasilja zaradi spola, tesno prepletene z vztrajnimi neenakostmi in širšimi napadi na enakost spolov in človekove pravice žensk in deklet, vključno s spletnim, digitalnim in kibernetiskim nasiljem.

3. Svet ponovno poudarja, da je treba agendo za ženske, mir in varnost uresničevati v vseh zunanjih dejavnostih EU in je zato pomemben element celostnega pristopa k reševanju zunanjih konfliktov in kriz, pri čemer je treba upoštevati izzive, opredeljene v globalni študiji ZN o RVSZN 1325. Svet opozarja na zavezo Evropske unije in njenih držav članic, da bodo kot ključno strategijo še naprej uporabljale analizo glede na spol, zbirale razčlenjene podatke (med drugim razčlenjene glede na spol, starost in oviranost) in vključevale vidik spola, skupaj z uravnoteženo zastopanostjo spolov in posebnimi ukrepi za enakost spolov in krepitev moči žensk, v vse relevantne okvire politik, tudi na področju zunanje in varnostne politike, razvoja, trgovine, financ, humanitarne pomoči, migracij, pravosodja in izobraževanja ter preprečevanja in zatiranja nasilnega ekstremizma in terorizma.
4. V strateškem pristopu EU k vprašanju žensk, miru in varnosti so opredeljeni ukrepi na ključnih področjih preprečevanja, zaščite, pomoči in okrevanja v okviru dveh krovnih in medsektorskih vidikov, tj. integracije načela enakosti spolov in participacije. Ti ukrepi so med seboj povezani in se vzajemno krepijo. Svet pozdravlja tudi dejstvo, da so v strateškem pristopu EU k vprašanju žensk, miru in varnosti upoštevani raznolikost in presečni elementi identitete, vključno s poudarkom na izvajanju pristopa s strani in v korist vseh. V tem okviru je pomembno še naprej vključevati moške in fante kot pozitivne nosilce sprememb.
5. Svet potrjuje, da bi bilo treba strateški pristop EU k vprašanju žensk, miru in varnosti uresničevati prek političnega in diplomatskega udejstvovanja voditeljev EU, da bi ženskam omogočili enakopravno in smiselno participacijo pri vseh zunanjih ukrepih EU, ne le tistih v zvezi s pravicami žensk, temveč vseh ukrepov, tudi na področju miru in varnosti.

6. Svet znova potrjuje, da je cilj agende za ženske, mir in varnost zagotoviti, da se pravice, moč odločanja in zaščita žensk in deklet vedno spoštujejo in zagovarjajo tako pred in med konfliktom kot po njem. Agenda za ženske, mir in varnost je torej splošno veljavna, zato jo je treba izvajati znotraj Evropske unije in njenih držav članic, pa tudi pri zunanjem delovanju, da bi bili ukrepi skladni, verodostojni in učinkoviti. To se bo uresničevalo z vključevanjem vidika spola in participacijo žensk v vseh kontekstih, od analize konflikta do poznejših ukrepov, vključno z omogočanjem dialoga, mediacijo, mirovnimi pogajanja ter drugimi orodji za preprečevanje in reševanje konfliktov. Uresničevalo se bo tudi z izvajanjem posebnih ukrepov, vključno z usposabljanjem vojaških in policijskih sil, ki bodo usmerjeni v enakost spolov ter krepitev moči žensk in deklet.
7. Svet opozarja, da so za izvajanje agende o ženskah, miru in varnosti odgovorne države članice, pa tudi vsi drugi akterji Evropske unije, vključno z Evropsko službo za zunanje delovanje (ESZD), delegacijami EU, glavnim svetovalcem ESZD za vprašanja enakosti spolov ter žensk, miru in varnosti, službami Komisije, posebnimi predstavniki EU ter misijami in operacijami v okviru skupne varnostne in obrambne politike (SVOP), kar je ključno za promocijo in izvajanje strateškega pristopa EU k vprašanju žensk, miru in varnosti. Pomembno je, da strateški pristop EU k vprašanju žensk, miru in varnosti izvajajo subjekti s stalnimi povezavami z EU, kot so pogodbeni izvajalci ali organizacije, ki jih financira Evropska unija. Svet izpostavlja, da je strateški pristop EU k vprašanju žensk, miru in varnosti pomembno upoštevati pri razvoju nacionalnih akcijskih načrtov v državah članicah.
8. Svet pozdravlja dopolnjevanje in sinergije med akcijskim načrtom EU za enakost spolov (GAP II) in strateškim pristopom EU k vprašanju žensk, miru in varnosti. Izpostavlja, da sta strateški pristop EU k vprašanju žensk, miru in varnosti ter akcijski načrt GAP II relevantna okvira politike za odpravo vseh oblik diskriminacije in nasilja, s katerimi se soočajo ženske in dekleta. Poleg tega ESZD in službe Komisije spodbuja, naj še naprej raziskujejo poenostavljene, uporabniku prijazne in učinkovite načine za merjenje, spremljanje in ocenjevanje napredka na tem področju ter poročanje o njem.

9. Svet se veseli, da bo do prvega četrtertletja leta 2019 pripravljen natančen, specifičen, merljiv in uresničljiv akcijski načrt za učinkovito izvajanje in promocijo strateškega pristopa EU k vprašanju žensk, miru in varnosti. Ta akcijski načrt je treba uskladiti z akcijskim načrtom GAP II.
10. Svet pozdravlja možnost krepitev in vzpostavljanja partnerstev in zavezništov z drugimi mednarodnimi, večstranskimi in regionalnimi organizacijami ter zlasti predlog za vzpostavitev formaliziranih platform za sodelovanje na vseh ravneh. Te bi morale vključevati vzpostavitev ustreznih forumov za izmenjavo izkušenj in najboljših praks ter spodbujanje interakcije med strokovnjaki, tudi svetovalci za enakost spolov in kontaktnimi točkami za vprašanje žensk, miru in varnosti, pa tudi podporo za obstoječe mreže mediatorok z namenom učinkovitega in trajnostnega izvajanja strateškega pristopa EU k vprašanju žensk, miru in varnosti.
11. Svet pozdravlja vključujoči proces, ki je bil uporabljen za pripravo in oblikovanje strateškega pristopa EU k vprašanju žensk, miru in varnosti, v obliki dialoga s službami Komisije, državami članicami EU, svetovalci za enakost spolov iz misij in operacij v okviru skupne varnostne in obrambne politike (SVOP), partnerji iz civilne družbe, predstavniki akademskih krogov ter drugimi večstranskimi in regionalnimi partnerji. Vključujoč pristop bi moral ostati standardna delovna praksa tudi v prihodnjih procesih pripravljanja osnutkov.
12. Svet izpostavlja pomen tesnega sodelovanja s tretjimi državami, partnerji in civilno družbo, vključno z lokalnimi, regionalnimi in mednarodnimi organizacijami civilne družbe, aktivisti na lokalni ravni in organizacijami za pravice žensk, na vseh stopnjah izvajanja strateškega pristopa EU k vprašanju žensk, miru in varnosti ter v celotnem političnem ciklu od zasnove do ocenjevanja. Takšno sodelovanje bi moralo biti vključujoče in objektivno.
13. Svet poziva visoko predstavnico, naj poroča o dejavnostih in napredku v okviru neformalne delovne skupine EU za ženske, mir in varnost ter o najučinkovitejših načinih in konkretnih ukrepih za doseganje krovnih ciljev EU v zvezi z enakostjo spolov, krepitev moči žensk in doslednim izvajanjem agende za ženske, mir in varnost.

ESZD, november 2018
Strateški pristop EU k vprašanju žensk, miru in varnosti
2018

Povzetek

Strateški pristop EU k vprašanju žensk, miru in varnosti je bil pripravljen na zahtevo držav članic Evropske unije. Pripravo je usklajevala Evropska služba za zunanje delovanje (ESZD), ki se je posvetovala z vsemi zadevnimi deležniki na ravni institucij EU. Predstavlja trajno zavezanost in prizadevanja EU, da bi se resolucija Varnostnega sveta Združenih narodov 1325 o ženskah, miru in varnosti ter naknadne resolucije o enakosti spolov in krepitvi moči žensk učinkovito izvajale. V strateškem pristopu EU so zbrani strokovno znanje, najboljše prakse in izkušnje, pridobljene na tem področju. Spodbudil naj bi vse faze tega procesa, ki bo pripeljal do bolj konkretnih in celostnih ukrepov za okrepitev in izvajanje agende za ženske, mir in varnost, tako znotraj EU kot v vseh njenih zunanjih odnosih. Poleg tega kaže, kako vprašanje žensk, miru in varnosti krepijo vsi okviri politik EU za enakost spolov.

Načelo enakosti spolov prežema notranje in zunanje delovanje vseh institucij EU in je vključeno v vse faze politik, strategij, akcijskih načrtov in projektov EU na področju razvoja, humanitarne pomoči, izobraževanja, migracij itd.

V skladu s strateškim pristopom EU sta enakost spolov in krepitev moči žensk predpogoj za reševanje celotnega cikla konflikta (preprečevanje, upravljanje in reševanje); v njem so navedeni in analizirani primeri dejavnosti EU ter opisani načini za čim učinkovitejše izvajanje agende za ženske, mir in varnost.

Strateški pristop EU zagotavlja trdno podlago za uresničevanje enakosti žensk in moških – temeljne vrednote Evropske unije –, saj vključuje, krepí moč, ščiti in podpira ženske in dekleta, da bi se zagotovila mir in varnost.

V strateškem pristopu EU je poudarjeno, kako pomembno je, da ženske zasedajo vodilne položaje in da se krepí moč delovanja žensk na vseh področjih politik in načrtovanja, ki zadevajo mir in varnost. Njegov cilj je zagotoviti, da bodo lahko ženske in dekleta iz različnih in spremenljivih okolij enakopravno in smiselno sodelovale pri preprečevanju in reševanju konfliktov ter preprečevanju nasilja, povezanega s konfliktom, vključno z vsemi oblikami spolnega nasilja in nasilja zaradi spola. V strateški pristop EU so kot pozitivni nosilci sprememb vključeni tudi moški in fantje, v njem pa je tudi navedeno, da je treba obravnavati in preoblikovati stereotipe o spolih in mehanizme izključevanja v družbi.

V prvem delu dokumenta so navedena osnovna načela strateškega pristopa EU k vprašanju žensk, miru in varnosti. V njem je poudarjeno, da je agenda za ženske mir in varnost splošno veljavna in zavezujoča, saj jo morajo izvajati vsi akterji EU in vse države članice, izvajati pa se mora tudi v vseh stikih z državami, ki niso članice EU. V njem so določeni tudi temeljni elementi integracije načela enakosti spolov, participacije, preprečevanja, zaščite ter pomoči in okrevanja. Močno je izpostavljena osrednja vloga analiz glede na spol in vključevanja vidika enakosti spolov, pa tudi okrepitev normativnih okvirov EU za popolno enakost moških in žensk.

V drugem delu so opredeljena specifična področja, na katerih je treba izboljšati izvajanje agende, med drugim krepitev lokalne, nacionalne in regionalne odgovornosti, krepitev zmogljivosti in usposabljanje ter postopke spremljanja, ocenjevanja in poročanja.

Naslednji vidiki strateškega pristopa EU so temeljni:

- poudarek na ženskah na vodilnih položajih ter pravicah in moči delovanja žensk na vseh področjih politik in načrtovanja, povezanih z mirom in varnostjo, ob priznavanju vlog, ki jih imajo ženske, moški, dekleta in fantje iz različnih in spremenljivih okolij pri spodbujanju miru in enakosti spolov ter preprečevanju in reševanju nasilnih spopadov, pa tudi pri preprečevanju vseh oblik nasilja, vključno s spolnim nasiljem in nasiljem zaradi spola. To velja za procese vzpostavljanja miru in odločanja v vseh zunanjih instrumentih EU, vključno z misijami in operacijami v okviru SVOP, ter vsa področja politike;
- zavezanost analizi in obravnavi spolno pogojenih temeljnih vzrokov konfliktov in neenakosti spolov – v EU in zunaj nje – v zgodnjih fazah načrtovanja vseh zunanjih ukrepov EU;
- vsestransko (politično in finančno) podpiranje lokalnih, nacionalnih in mednarodnih organizacij civilne družbe, vključno z ženskimi skupinami ter aktivistkami in aktivisti na lokalni ravni, ki prispevajo k utrjevanju miru, rušenju nasilnih spolnih norm in preprečevanju spolnega nasilja in nasilja zaradi spola, bo ključno za uspeh EU na tem področju. To vključuje sodelovanje EU z organizacijami civilne družbe, ki jih vodijo ženske in v katerih ženske pripravljajo strategije, spodbujajo lokalno odgovornost in prispevajo h krepitvi nacionalnih zmogljivosti;
- zavezanost sistematičnemu vključevanju vidika spola na podlagi analiz glede na spol v vsa področja in dejavnosti, ki zadevajo mir in varnost, tudi politični in strateški dialog, dialog o človekovih pravicah ter vse povezane opredelitve politike ter procese oblikovanja politike, raziskave, analizo in oceno, načrtovanje in izvajanje, pa tudi ustrezne postopke spremljanja, ocenjevanja in poročanja;

- enakost spolov kot ključni cilj vsega zunanjega delovanja EU, kamor med drugim spadajo razvoj, preprečevanje in zatiranje nasilnega ekstremizma, protiterorizem in migracije;
- sistematično vključevanje vidika spola v vse ukrepe/mehanizme EU za preprečevanje konfliktov in utrjevanje miru, pa tudi v zahteve EU za izvajalske partnerje. Zagotoviti je treba, da bodo potencialno različne okoliščine, izkušnje in potrebe žensk in moških, deklet in fantov iz različnih okolij upoštevane v celotnem projektnem ciklusu.

Strateški pristop EU na ta način postavlja agendo za ženske, mir in varnost v središče vseh vidikov skupne zunanje in varnostne politike EU kot bistveno orodje, ki zagotavlja, da se pravice, moč odločanja ter zaščita žensk in deklet vedno spoštujejo in zagovarjajo, ter potrjuje, da morajo imeti ženske, ne glede na starost, smiselno in enakopravno vlogo pri odločanju v vseh fazah preprečevanja konfliktov, vzpostavljanja in utrjevanja miru ter pokonfliktne obnove.

Uvod

1. Enakost moških in žensk je v skladu s Pogodbama EU in Listino EU o temeljnih pravicah¹, ki izrecno prepoveduje diskriminacijo, ena temeljnih vrednot EU. V Akcijskem načrtu za enakost spolov za obdobje 2016–2020 (GAP II²) je navedeno, da mora EU v vseh svojih dejavnostih spodbujati enakost moških in žensk in zagotoviti, da je ta zahteva izpolnjena na vseh področjih politik. V Pekinških izhodiščih za ukrepanje (1995)³ je navedeno, da sta uravnotežena zastopanost spolov in vključevanje vidika spolov ključna za uresničevanje enakosti spolov. Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk (CEDAW⁴) je podlaga za uresničevanje enakosti žensk in moških, saj zagotavlja, da imajo ženske enak dostop do političnega in javnega življenja ter izobraževanja, zdravja in zaposlovanja ter da imajo pri tem enake možnosti. Politika EU v zvezi z izvajanjem agende za ženske, mir in varnost⁵ na svetovni, regionalni in nacionalni ravni je v celoti skladna z vrednotami in obveznostmi, določenimi v teh instrumentih.

¹ Listina Evropske unije o temeljnih pravicah (2012/C 326/02), UL C 326/391, 26.10.2012.

² Enakost spolov in krepitev vloge žensk: Spreminjanje življenj deklet in žensk prek zunanjih odnosov EU v obdobju 2016–2020 (SWD (2015) 182 final), 21. september 2015 (Akcijski načrt EU za enakost spolov za obdobje 2016–2020 (GAP II)); v GAP II so določene zahteve za izvajanje zavez EU glede enakosti spolov in krepitev moči žensk s partnerskimi državami in v vseh zunanjih odnosih EU. Vključuje dejavnosti Komisije in Evropske službe za zunanje delovanje (ESZD), ki zadevajo partnerske države, zlasti dejavnosti v državah v razvoju, državah, ki se pripravljajo na pristop, in državah sosedstva, tudi v tistih, v katerih vladajo nestabilne, pokonfliktne in izredne razmere, ter ukrepe držav članic EU.

https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/150921_final_swd_gap.pdf

³ Četrta svetovna konferenca Združenih narodov o ženskah: Ukrepanje za enakost, razvoj in mir v letu 1995. Deklaracija konference: Pekinška deklaracija in Izhodišča za ukrepanje.

⁴ Resolucija Združenih narodov 34/180, ki jo je leta 1979 sprejela Generalna skupščina Združenih narodov.

⁵ Po informacijah neformalne projektne skupine EU za ženske, mir in varnost delo v zvezi z agendo za ženske, mir in varnost zadeva naslednje resolucije Varnostnega sveta ZN: RVSZN 1325 (2000), 1820 (2009), 1888 (2009), 1889 (2010), 1960 (2011), 2106 (2013), 2122 (2013), 2242 (2015), 2272 (2016) in 2331 (2016).

2. V globalni strategiji za zunanjo in varnostno politiko EU (v nadaljnjem besedilu: globalna strategija)⁶ je znova potrjeno, da EU priznava in bo spodbujala vlogo žensk v mirovni prizadevanjih, vključno s potrebo po ženskah na vodilnih položajih, od izvajanja resolucij Varnostnega sveta ZN o ženskah, miru in varnosti do izboljšanja uravnotežene zastopanosti spolov znotraj EU. Cilj globalne strategije je tudi večja participacija žensk pri oblikovanju zunanje politike. Poleg tega se je Evropski svet dogovoril, da je treba v okviru izvajanja globalne strategije vprašanje žensk, miru in varnosti, pa tudi enakost spolov in krepitev moči žensk še naprej vključevati v vsa področja politik, med drugim varnost in obrambo, vlaganje v odpornost držav in družb ter razvoj celostnega pristopa h konfliktom in krizam⁷.

⁶ Svet Evropske unije: Globalna strategija za zunanjo in varnostno politiko Evropske unije (10715/16), 28. 6. 2016.

⁷ Celostni pristop je predstavljen v globalni strategiji EU. ESZD (junij 2016). Skupna vizija, enotno ukrepanje: močnejša Evropa. Globalna strategija za zunanjo in varnostno politiko Evropske unije.

3. V Evropskem soglasju o razvoju⁸ EU in njene države članice potrjujejo, da so ženske in dekleta ključne nosilke razvoja in sprememb, vključno z njihovo vlogo pri utrjevanju miru, reševanju konfliktov in humanitarnem odzivu. Podobno je v Evropskem soglasju o humanitarni pomoči⁹ poudarjeno, da je treba v humanitarno pomoč vključiti vidik spola, in potrjeno, da je dejavna participacija žensk pri humanitarni pomoči ključnega pomena in da se EU zavezuje, da bo takšno udejstvovanje spodbujala. V soglasju o humanitarni pomoči je navedeno tudi, da bi bilo treba strategije za zaščito pred spolnim nasiljem in nasiljem zaradi spola vključiti v vse vidike humanitarne pomoči. Poleg tega so se EU in njene države članice s soglasjem o razvoju¹⁰ zavezale, da bodo obravnavale vse vidike preprečevanja spolnega nasilja in nasilja zaradi spola in odzivanja nanj v konfliktnih in pokonfliktnih razmerah ter podpirale ženske kot pozitivne nosilke preprečevanja in reševanja konfliktov, pomoči in okrevanja ter utrjevanja trajnega miru. V soglasju o razvoju je tudi potrjeno, da bodo EU in njene države članice zagotovile, da bo vidik enakosti spolov sistematično vključen v vse politike. To bo prispevalo k uresničitvi ciljev agende za trajnostni razvoj do leta 2030¹¹ in ciljev trajnostnega razvoja, vključno s ciljem trajnostnega razvoja 5 o enakosti spolov in ciljem 16 o miroljubnih in vključujočih družbah. Na podlagi vseh teh zavez si bo EU pospešeno prizadevala doseči enakost spolov in okrepiti moč žensk, na primer z zagotavljanjem in omogočanjem vplivne in dejavne participacije žensk in ženskih organizacij pri sprejemanju odločitev.

⁸Novo evropsko soglasje o razvoju – naš svet, naše dostojanstvo, naša prihodnost. Skupna izjava Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, ter Evropskega parlamenta in Evropske komisije (UL C 210, 30.6.2017, str. 1) (Evropsko soglasje o razvoju). V Evropskem soglasju o razvoju sta enakost spolov in krepitev moči žensk opredeljeni kot ključno medsektorsko vprašanje razvojnega sodelovanja EU. Agenda 2030 je enakost spolov zasidrala med cilje trajnostnega razvoja, ne le s samostojnima ciljema 5 o enakosti spolov in 16 o miroljubnih družbah, temveč tudi kot medsektorski element, ki je osrednjega pomena za uresničitev vseh ciljev trajnostnega razvoja.

https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/european-consensus-on-development-final-20170626_en.pdf

⁹ Skupna izjava Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, Evropskega parlamenta in Evropske komisije: Evropsko soglasje o humanitarni pomoči (2008/C 25/01), 30. 1. 2008.

¹⁰ Glej opombo.

¹¹ Generalna skupščina Združenih narodov, Spreminjamo naš svet: agenda za trajnostni razvoj do leta 2030, 21. oktober 2015, A/RES/70/1.

Razumevanje agende za ženske, mir in varnost

4. V novem strateškem pristopu k vprašanju žensk, miru in varnosti (v nadaljnjem besedilu: strateški pristop) so predstavljena osnovna načela in prednostne naloge politike EU na področju žensk, miru in varnosti, njeni splošni cilji, skupne opredelitve in skupni pristop EU k njenemu izvajanju. To zagotavlja skladnost med različnimi instrumenti EU za zunanje delovanje in znotraj njih ter kontinuiteto zunanjega delovanja, med drugim preprečevanja konfliktov, kriznega upravljanja ter pokonfliktne obnove in razvoja. Poleg tega strateški pristop daje smernice o tem, kako zagotoviti, da bo pri zunanjem delovanju EU v celoti upoštevan celovit okvir politike EU za enakost spolov, krepitev moči žensk ter vprašanje žensk, miru in varnosti. V njegovo izvajanje so vključeni vsi zadevni akterji EU: visoki predstavnik/podpredsednik Evropske komisije, ki mu pomaga Evropska služba za zunanje delovanje (ESZD) (vključno z delegacijami EU);

zadevne službe Evropske komisije; misije in operacije v okviru skupne varnostne in obrambne politike (SVOP) in posebni predstavniki EU. Poleg tega se pričakuje, da bodo strateški pristop v največji možni meri upoštevali vsi akterji, s katerimi je povezana EU, na primer pogodbeni izvajalci, organizacije, ki jih financira EU, in izvajalski partnerji.

5. Agenda za ženske, mir in varnost, ki jo sestavljajo Resolucija Varnostnega sveta Združenih narodov št. 1325 (2000) in njene naknadne resolucije VSZN¹², razširja področje uporabe tradicionalne varnostne politike s poudarjanjem pomena vidika spola pri vprašanju miru in varnosti. Kot taka posebej in spodbuja temeljni premik v razmišljanju, kako doseči in ohraniti varnost in mir. Ne osredotoča se le na zaščito žensk in deklet pred nasiljem, povezanim s konflikti, temveč tudi na pravico žensk do participacije pri sprejemanju odločitev. V agendi za ženske, mir in varnost je poudarjeno, da je enakost spolov zakoreninjena v vprašanje miru in varnosti in da je vidik spola bistven za mir in varnost. Poleg tega je v njej navedeno, da je obravnavanje temeljnih vzrokov nasilja, povezanih s spolom, ključno za preprečevanje konfliktov.
6. Agenda za ženske, mir in varnost skuša zajeti vse vidike povezave med spolom in konflikti, vendar ni relevantna le v konfliktnih razmerah. Njen cilj je zagotoviti, da se spoštujejo in zagovarjajo pravice, moč delovanja¹³ ter zaščita žensk in deklet pred in med konfliktom ter po njem, in da se ženskam, ne glede na starost, zagotovi smiselna in enakopravna vloga pri odločanju v vseh fazah vzpostavljanja in utrjevanja miru. Zato je agenda za ženske, mir in varnost osrednje vprašanje vseh vidikov skupne zunanje in varnostne politike EU¹⁴.

¹² Delo v zvezi z agendo za ženske, mir in varnost v okviru izvajanja novega strateškega pristopa EU k vprašanju žensk, miru in varnosti zadeva naslednje RVSN: RVSN 1325 (2000), 1820 (2009), 1888 (2009), 1889 (2010), 1960 (2011), 2106 (2013), 2122 (2013), 2242 (2015), 2272 (2016) in 2331 (2016).

¹³ Svetovna banka opredeljuje moč delovanja kot zmožnost posameznika (ali skupine), da dejansko lahko izbira in da lahko na podlagi svoje izbire doseže želene rezultate. Moč delovanja je mogoče razumeti kot proces, v katerem ženske in moški uporabijo svoje talente in izkoristijo ekonomske priložnosti, da bi uresničili svoje cilje. Promoting women's agency (Spodbujanje moči delovanja žensk), <http://siteresources.worldbank.org/INTWDR2012/Resources/7778105-1299699968583/7786210-1315936222006/chapter-4.pdf>

¹⁴ Med drugim zgodnjega opozarjanja, preprečevanja konfliktov, mediacije, reševanja konfliktov in sprave, odzivanja na krize in stabilizacije, gradnje države in reforme varnostnega sektorja, razoroževanja, neširjenja in nadzora nad oborožitvijo, vzdrževanja, vzpostavljanja in utrjevanja miru, preprečevanja in zatiranja nasilnega ekstremizma in terorizma, humanitarne in razvojne pomoči ter političnega angažmaja v konfliktnih in nestabilnih razmerah.

7. Agenda za ženske, mir in varnost se splošno uporablja, zato jo morajo izvajati vsi akterji EU in vse države članice, izvajati pa se mora tudi v odnosih z državami, ki niso članice EU. To zavezo je treba spoštovati in dosledno izvajati tudi v okviru dvostranskega sodelovanja in v mednarodnih forumih. Podpora notranjim in zunanjim razsežnostim agende za ženske, mir in varnost je nujna za koherentno notranjo in zunanjo politiko EU, s tem pa tudi za verodostojno in močno zunanje delovanje EU. Agenda za ženske, mir in varnost se bo uresničevala z vključevanjem vidika spolov v vse mirovne in varnostne analize ter kasnejše ukrepe in z izvajanjem posebnih ukrepov v podporo enakosti spolov in krepitev vloge žensk in deklet.
8. Agenda poziva k temu, da se vidik spola sistematično vključuje v mirovne in varnostne zadeve. V njej je obravnavan pomen smiselne in enakopravne participacije žensk pri vseh oblikah preprečevanja konfliktov, ne le tistih, ki so neposredno povezani z ženskami ali spolom. To vključuje reševanje konfliktov, mediacijo, utrjevanje miru, vzdrževanje miru in humanitarni odziv ter pokonfliktno obnovo, vključno z demobilizacijo, razoroževanjem in ponovnim vključevanjem ter reformo varnostnega sektorja. V agendi za ženske, mir in varnost je tudi poudarjeno, da je treba preprečiti spolno nasilje in nasilje zaradi spola nad ženskami in dekleti in jih pred njima zaščititi. V skladu z agendo je spolno nasilje lahko vojni zločin, hudodelstvo zoper človečnost ali dejanje genocida (v skladu z Rimskim statutom Mednarodnega kazenskega sodišča¹⁵). Zato je v agendi za ženske, mir in varnost izpostavljena pravica žrtev do sodnega varstva in pravnega sredstva v primeru spolnega nasilja in nasilja zaradi spola ter poudarjeno, kako pomembno je odpraviti nekaznovanje za takšna kazniva dejanja. Poleg tega daje vsem žrtvam spolnega nasilja, tudi otrokom, spočetim ob posilstvu, pravico do dostopa do celostnih zdravstvenih informacij in storitev. To vključuje dostop do reproduktivnega zdravja, sodnega varstva in odškodnine ter pravico do varnosti, do tega, da ne bi znova postale žrtve in da se jih ne zavrne ali izobči.

¹⁵ Rimski statut Mednarodnega kazenskega sodišča. Statut je 17. julija 1998 sprejela Diplomatska konferenca pooblaščenecv Združenih narodov za ustanovitev Mednarodnega kazenskega sodišča. Veljati je začela 1. julija 2002.

9. Čeprav je celostni pristop EU k izvajanju resolucij Varnostnega Sveta Združenih narodov 1325 in 182016 prinesel uspeh in večjo osredotočenost EU na enakost spolov v prizadevanjih za preprečevanje in reševanje konfliktov ter upravljanje kriz, je dela še veliko: z odločnim zavzemanjem EU na visoki ravni, smiselno participacijo žensk v teh procesih in sistematičnim vključevanjem vidika spola v vsa področja politik. Tako na primer še ni dosežen cilj, da bi imele vse države članice EU nacionalni akcijski načrt, v katerem bi bile obravnavane notranje in zunanje razsežnosti agende za ženske, mir in varnost, s katerim bi se za to določil poseben del proračuna in ki bi določal parlamentarni nadzor. Poleg tega ostajajo ključna področja politike za zunanje delovanje, med drugim preprečevanje in zatiranje nasilnega ekstremizma, protiterorizem in splošna vprašanja v zvezi z migracijami, prednostna področja za okrepljeno ukrepanje.
10. Vloge številnih žensk, zlasti mladih žensk, so v družbi še vedno omejene. Medtem ko sta varnost in zaščita žensk še naprej ključna cilja, pa osredotočenost izključno na zaščito potencialno krepí izključno dojemanje žensk in deklet kot pasivnih žrtev konfliktov in ne upošteva temeljnih vzrokov nasilja, povezanih s spolom. Čeprav je pomembno, da se priznajo in obravnavajo različne izkušnje žensk in deklet s konflikti, vključno s spolnim nasiljem in nasiljem zaradi spola, je nujno podpreti njihovo prizadevanje za utrjevanje miru in jih vključiti kot akterke in nosilke miru. Vendar pa se ne bi smelo samo po sebi predpostavljati, da so ženske mirovne posrednice, saj imajo različne vloge v konfliktu in so lahko tudi borke in storilke nasilnih dejanj. Nujen je diferenciran pristop k obravnavi konfliktov.

¹⁶ Celovit pristop k izvajanju resolucij Varnostnega sveta Združenih narodov 1325 in 1820 o ženskah, miru in varnosti na ravni EU (dokument 15671/1/08 REV 1) z dne 1. decembra 2008 (Celovit pristop EU k izvajanju resolucij Varnostnega sveta Združenih narodov 1325 in 1820 o ženskah, miru in varnosti na ravni EU).

11. Čeprav imajo končno odgovornost za izvajanje agende za ženske, mir in varnost države članice EU, imajo v skladu s strateškim pristopom k vprašanju žensk, miru in varnosti vsi akterji EU, vključno z delegacijami, pomembno vlogo.
12. Ta dokument temelji na spoznanjih in izkušnjah, pridobljenih s celovitim pristopom k izvajanju resolucij Varnostnega sveta Združenih narodov 1325 in 1820 o ženskah, miru in varnosti na ravni EU, pa tudi pridobljenih spoznanjih in izkušnjah držav članic EU, partnerjev in organizacij civilne družbe.
13. EU se zavezuje, da bo z doslednim izvajanjem agende za ženske, mir in varnost še naprej dajala zgled svetu. Zavezuje se tudi, da bo analizirala temeljne vzroke konfliktov, povezane s spolom, in temeljne vzroke neenakosti med spoloma ter spodbujala in podpirala spremembo norm, ki zaostrejuje konflikte in neenakosti med spoloma.

Ključni cilji in zahteve

14. V strateškem pristopu EU k vprašanju žensk, miru in varnosti je izpostavljen pomen žensk na vodilnih položajih in moči delovanja žensk na vseh področjih politik in načrtovanja v zvezi z mirom in varnostjo. Zagotavlja, da bodo imele ženske in dekleta iz različnih okolij pravico do tega, da enakopravno in smiselno sodelujejo pri preprečevanju in reševanju konfliktov ter preprečevanju nasilja, povezanega s konfliktom, vključno z vsemi oblikami spolnega nasilja in nasilja zaradi spola. Poleg tega so v strateški pristop EU kot pozitivni nosilci sprememb vključeni tudi moški in fantje, saj je v njem izpostavljeno, da je treba obravnavati in spremeniti stereotipe o spolih in mehanizme družbenega izključevanja.
15. EU bo spodbujala in varovala polno uživanje vseh človekovih pravic vseh žensk in deklet ter krepila moč žensk in deklet v skladu s svojimi vrednotami in načeli. To je bistveni element miru, varnosti, človekovih pravic in trajnostnega razvoja, tudi glede na agendo za trajnostni razvoj do leta 2030 in njene cilje trajnostnega razvoja.

16. To zajema:

- a. poudarjanje, da so enakost spolov, človekove pravice ter smiselna in enakopravna participacija žensk osrednji cilj vsakršnega zunanjega delovanja EU. To vključuje razumevanje in obravnavanje strukturnih neenakosti na področju načrtovanja programov ter vključevanje moških in fantov ter žensk in deklet v programsko načrtovanje, sprejemanje odločitev, izvajanje, spremljanje in ocenjevanje;
- b. spodbujanje in podpiranje krepitev in varovanja politične volje in zavezanosti izvajanju agende za ženske, mir in varnost v državah zunaj EU, v katerih delujejo EU in njene države članice;
- c. nadaljnje prizadevanje za razumevanje razlogov za nasilje nad ženskami in diskriminacijo zoper njih ter za odpravo vseh oblik nasilja nad ženskami in dekleti in diskriminacije zoper njih v EU in zunaj nje, obenem pa poudarjanje moči delovanja žensk namesto položaja žrtve kot prvi korak k smiselnemu in enakopravnemu vključevanju žensk iz nestabilnih okolij;
- d. spodbujanje odprave vseh škodljivih praks, zlasti pohabljanja ženskih spolovil, ki predstavlja resno kršitev človekovih pravic in telesne nedotakljivosti žensk, pa tudi porok otrok ter zgodnjih in prisilnih porok¹⁷;
- e. zagotavljanje primernih in dostopnih sredstev za preprečevanje konfliktov in pobude za utrjevanje miru po vsem svetu, vključno s pobudami za dolgoročne pristope k preoblikovanju konfliktov;

¹⁷ V povezavi s ciljem trajnostnega razvoja 5.3.

- f. zagotavljanje smiselne in enakopravne participacije žensk v mirovnih procesih in procesih odločanja v okviru vseh zunanjih instrumentov EU, pa tudi v okviru misij in operacij skupne varnostne in obrambne politike EU, ob hkratnem izogibanju spolno stereotipnim predstavam o moških in ženskih vlogah;
- g. oblikovanje skupnega razumevanja ter načrta za prednostne naloge in osrednja področja za vprašanje žensk, miru in varnosti na ravni EU na podlagi najpomembnejših priložnosti in izzivov pri izvajanju, odgovornosti in vodenju. Cilj strateškega pristopa je zagotoviti usklajenost, sinergijo in dopolnjevanje različnih izvedbenih struktur na ravni EU in držav članic, tudi v okviru izvajanja akcijskega načrta EU za enakost spolov za obdobje 2016–2020 (GAP II¹⁸);
- h. podporo in omogočanje glavnemu svetovalcu ESZD za vprašanja enakosti spolov in izvajanje RVSZN 1325 o ženskah, miru in varnosti, da lahko učinkovito prispeva k izvajanju strateškega pristopa EU k vprašanju žensk, miru in varnosti in ga usklajuje;
- i. spodbujanje pozitivne moškosti¹⁹ in podpiranje dejavnosti, ki rušijo stereotipe o spolih;
- j. vlaganje v delo z mladimi, katerega cilj je utrjevanje miru²⁰ in v katerem je upoštevan vidik spola, s poudarkom na dekletih in fantih; spodbujanje pozitivne, spolno pravične in nenasilne moškosti, ki je bistven korak k spodbujanju miroljubnih in vključujočih družb. Mladost je ključno obdobje, saj si mladi oblikujejo mnenje o sebi, družine, starejši, verski voditelji in vrstniki pa imajo vsi velik vpliv;

¹⁸ Pa tudi nadaljevanja tega akcijskega načrta, po končni oceni izvajanja GAP II v skladu z GAP II, ki bo podlaga za nadaljnje izvajanje tega načrta.

¹⁹ Pojem „pozitivna moškost“ pomeni vedenje in vzore, ki bogatijo stereotipno predstavo moškosti, npr. kot grobi, nasilni ali nečustveni. Pozitivna moškost prispeva k rušenju stereotipov o spolih in s tem odpravljanju neenakosti med spoloma v družbenih strukturah.

²⁰ Resolucija Varnostnega sveta Združenih narodov 2250 (2016) in 2419 (2018) o mladih, miru in varnosti.

- k. zagotavljanje pregledne in vključujoče politične in finančne podpore lokalnim ljudskim organizacijam civilne družbe, vključno z lokalnimi ženskimi skupinami, gibanji in pobudami, katerih cilj je utrjevanje miru, ter rušenje tistih norm, vezanih na spol, ki spodbujajo nasilje, na način, ki je prilagojen potrebam akterjev civilne družbe in zadevnih upravičencev;
- l. dejavno vključevanje organizacij civilne družbe, vključno z organizacijami za pravice žensk ter lokalnimi in mednarodnimi skupinami žensk, v celotnem ciklu politike (od zasnove do ocene) namesto formalnega izpolnjevanja zahtev glede posvetovanja in izvajanja;
- m. povečanje podpore za ugotavljanje in obravnavo s spolom povezanih dejavnikov nestabilnosti ter nasilnih in oboroženih konfliktov. Raziskave o enakosti spolov in utrjevanju miru so se do sedaj osredotočale predvsem na vplive nasilnih konfliktov, povezane s spolom, razmeroma malo pozornosti pa je bilo namenjene gonilom in temeljnim vzrokom nasilnih in oboroženih konfliktov, povezanim s spolom. Tak primer je ključno razumevanje, kako norme in vloge, vezane na spol, prispevajo h konfliktu, pri čemer je močnejši poudarek na medsebojnem vplivu različnih, prepletajočih se elementov identitet, kot so starost, rasa, etnična pripadnost, narodnost, družbeni razred, spolna usmerjenost, sposobnost, vera ali prepričanje, mestno/podeželsko okolje in spol;
- n. obravnavo izzivov, povezanih z institucionalnimi pristopi k integraciji načela enakosti spolov, vključno z odpornostjo, pomanjkanjem razumevanja in usposabljanja ter ohranjanjem obstoječega stanja;
- o. preprečevanje instrumentalizacije s priznavanjem pravic žensk kot samostojnih pravic ob zagotavljanju, da se vse načrtovanje programov oceni z vidika enakosti spolov in da preverljivo prispeva k enakosti spolov;
- p. priznavanje, da imajo ženske, moški, dekleta in fantje vsi pomembno vlogo pri doseganju miru, varnosti in enakosti spolov.

Načela strateškega pristopa EU k vprašanju žensk, miru in varnosti

Kombiniranje notranjih in zunanjih politik

17. Agenda za ženske, mir in varnost se splošno uporablja, zato jo morajo sistematično izvajati vsi akterji EU in vse države članice, tako v notranjih (npr. notranje zadeve, pravosodje in človeški viri) kot zunanjih (npr. zunanja in varnostna politika, trgovina in migracije) politikah, programih in ukrepih.
18. Za številne nacionalne okvire za izvajanje agende za ženske, mir in varnost v EU, kot so nacionalni akcijski ukrepi in enakovredni strateški dokumenti, velja, da dajejo poudarek zunanjemu izvajanju, zlasti v situacijah, povezanih s konflikti, kot so preprečevanje in reševanje konfliktov in utrjevanje miru. Ne glede na to, ali je to namerno ali ne, se s tem zasenči pomemben vidik agende za ženske, mir in varnost, in sicer dejstvo, da ima velika večina vprašanj neposredne posledice na nacionalni ravni. Obstajajo številni konkretni primeri, ki kažejo na notranji pomen agende za ženske, mir in varnost, od podpiranja nacionalnih ženskih organizacij in gibanj, vključno z združenji begunk in migrantk ter zagovornicami in zagovorniki človekovih pravic, do omogočanja, da se vključijo v agendo za ženske, mir in varnost²¹. Drugi primeri so vključevanje vidika spola v sisteme in strukture zgodnjega opozarjanja, da se okrepi povezava med agendo za ženske, mir in varnost ter npr. agendami za boj proti terorizmu in zatiranje nasilnega ekstremizma ter partnerstvi z nacionalnimi akterji civilne družbe, zasebnim sektorjem in akademskim svetom. Poleg tega so nacionalni akcijski načrti odvisni od notranje zavezanosti držav članic izvajanju načela enakosti spolov v skladu z ustreznimi politikami EU, na primer enakost spolov v nacionalnih varnostnih silah (policija, vojska itd.).
19. EU bo zagotovila, da bo zaščita beguncev, notranje razseljenih oseb, oseb brez državljanstva in prosilcev za azil zadostila različnim s spolom povezanim potrebam žensk, moških, deklet in fantov po zaščiti.

²¹ Na primer financiranje, učinkovito posvetovanje ter participacija pri spremljanju izvajanja.

Celostni vidik

20. Skupno razumevanje EU temelji na priznavanju dejstva, da imajo ženske in moški v svojih skupnostih in celotnem ciklu miru in konflikta veliko različnih vlog.
21. Enakost spolov, mir, varnost, razvoj in človekove pravice so med seboj tesno povezani. To pomeni, da mora EU še naprej dajati prednost preprečevanju konfliktov kot enemu od načinov, da se preprečijo katastrofalne varnostne, gospodarske, okoljske in socialne posledice nasilnih konfliktov za ženske, moške, fante in dekleta. Preprečevanje nasilja nad ženskami in dekleti, med drugim tudi spolnega nasilja in nasilja zaradi spola, je pomembno samo po sebi, je pa tudi ključna sestavina preprečevanja konfliktov, saj razumevanje temeljnih vzrokov tega nasilja predstavlja dokazno podlago, ki lahko prispeva k pravicam žensk in krepitevi moči žensk ter preprečevanju konfliktov.

22. Ni dovolj zaščititi ženske v konfliktnih razmerah in spodbujati njihovo participacijo pri vseh vidikih miru in varnosti, vključno z utrjevanjem miru, zagotoviti je treba tudi, da so ti ukrepi podprti s širšimi razvojni vidiki, kot so zavzemanje za pravice žensk, ekonomska varnost in dostop do zdravstvenih storitev, vključno s pravico do reproduktivnega zdravja in izobraževanja. To je zlasti pomembno, če upoštevamo, kako nasilni konflikti dolgoročno negativno vplivajo na razvoj države ali regije in da je treba načrtovati varnost ljudi, saj je to osnovni pogoj za dolgotrajni mir in razvoj²². Z agendo za ženske, mir in varnost so povezani vsi okviri politik EU²³, ki zadevajo enakost spolov in krepitev moči žensk, zato mora biti agenda vodilo za to, kako se bo organiziralo, izpeljalo in spremljalo delo v zvezi s temi vprašanji.
23. Enakost spolov je osrednji cilj vsega zunanjega delovanja EU, vključno z razvojem, preprečevanjem in zatiranjem nasilnega ekstremizma, protiterorizmom in migracijami. S tem se zagotovi, da lahko ženske in dekleta v konfliktnih in nestabilnih okoljih polno sodelujejo v političnem, gospodarskem, varnostnem in družbenem življenju svojih družb. To je predpogoj za trajnostni razvoj in mir.
24. EU bo vključevala, krepila moč, ščitila in podpirala ženske in dekleta v konfliktnih razmerah in prek dolgoročnega razvojnega sodelovanja, da bi dosegla enakost spolov. Priznava, da je enakost spolov bistveni element miru, varnosti, človekovih pravic in trajnostnega razvoja, tudi v luči ciljev trajnostnega razvoja. Zagotovila bo, da bo prva faza vsakega ukrepa temeljila na analizi glede na spol ter zgodnjem sodelovanju in vključitvi vseh udeležencev in upravičencev.

²² Skupno sporočilo Evropskemu parlamentu in Svetu: Krepitev zmogljivosti v podporo varnosti in razvoju – usposabljanje partnerjev za preprečevanje in obvladovanje kriz (JOIN (2015) 17 final), 28. 4. 2015.

²³ Vključno z naslednjim: (i) Akcijski načrt EU za enakost spolov za obdobje 2016–2020 (GAP II) (glej opombo 2); (ii) Delovni dokument služb Komisije o strateških prizadevanjih za enakost spolov v obdobju 2016–2019 (SWD(2015) 278 final), 3. december 2015; (iii) Globalna strategija za zunanjo in varnostno politiko EU (glej opombo 6); (iv) Novo evropsko soglasje o razvoju (glej opombo 8); (v) Skupno sporočilo Evropskemu parlamentu in Svetu: Akcijski načrt EU za človekove pravice in demokracijo „Ohranjanje človekovih pravic v središču programov EU“, JOIN (2015) 16 final, 28. april 2015.

25. V strateškem pristopu EU k vprašanju žensk, miru in varnosti so opredeljeni ukrepi na ključnih področjih preprečevanja, pomoči in okrevanja; razvrščeni so v dve krovni področji: integracija načela enakosti spolov in participacija. Ti ukrepi so med seboj povezani in se vzajemno krepijo. Smiselna in enakopravna participacija žensk pri odločanju bo na primer prispevala k temu, da se presežeta nasilje nad ženskami in dekleti ter diskriminacija zoper njih in obratno.
26. Strateški pristop EU k vprašanju žensk, miru in varnosti ter njegovo izvajanje temeljita na pravicah. Sem spadajo vse človekove pravice, poleg tega pa je v njem upoštevan pristop k zagotavljanju humanitarne pomoči, ki temelji na potrebah.

Integracija načela enakosti spolov

27. Kot je zapisano v Pekinških izhodiščih za ukrepanje, je integracija načela enakosti spolov ključna strategija za doseganje enakosti žensk in moških. V skladu s celovitim političnim okvirom EU za obdobje 2016–2019 in zlasti Strateškim prizadevanjem za enakost spolov²⁴ in Akcijskim načrtom EU za enakost spolov II bi bilo treba analizo glede na spol in vidik spola sistematično vključevati v vse ukrepe EU za preprečevanje konfliktov in odzivanje na grožnje, s katerimi se civilisti soočajo pred in med konfliktom in po njem. Analiza glede na spol je temelj učinkovitega preprečevanja konfliktov, stabilizacije in utrjevanja miru, obnove po konfliktih, upravljanja in izgradnje institucij. Poleg tega lahko okrepljena zavezanost enakosti spolov in krepitvi moči žensk v dejavnostih EU izboljša njihovo učinkovitost in uspešnost. Odločitev, da se ne izvajajo analize glede na spol in ne vključi načela enakosti spolov, bi negativno vplivala na vodilno vlogo EU kot zagovornice in spodbujevalke enakosti spolov.

²⁴ Delovni dokument Komisije: Strateško prizadevanje za enakost spolov v obdobju 2016–2019 (SWD (2015) 278 final), 3. december 2015.

EU bo zato:

- zagotovila, da bodo vsi ukrepi EU, ki vključujejo države, ki niso članice EU, temeljili na analizi konflikta in analizi glede na spol in da bodo upoštevali razmerja moči med različnimi deli prebivalstva, vključno z ženskami in moškimi, v formalnih in neformalnih institucijah v družbi;
- vključila načelo enakosti spolov v vse ukrepe EU, tj. upoštevala različne potrebe, izkušnje in pravice žensk, moških, deklet in fantov, ne glede na starost in okolje, iz katerih izhajajo. Na ta način bo zagotovila, da ukrepi EU ne bodo povzročali dodatne škode v nestabilnih in konfliktnih okoljih;
- spodbujala integracijo načela enakosti spolov kot ključno strategijo, skupaj z uravnoteženo zastopanostjo spolov, posebnimi ukrepi in dialogom, da bi dosegla enakost spolov. V ta namen bo načelo enakosti spolov vključila v vse okvire politike, vključno s skupno zunanjo in varnostno politiko, razvojem, trgovino, migracijami, pravosodjem, izobraževanjem, preprečevanjem in zatiranjem nasilnega ekstremizma, protiterorizmom, financiranjem in humanitarno politiko;
- priznavala in zagovarjala dejstvo, da sta integracija načela enakosti spolov in izvajanje agende za ženske, mir in varnost priznana kot formalna naloga vodstva in uprav z jasno zamejeno odgovornostjo;
- dejavno spodbujala in podpirala krepitev spretnosti in zmogljivosti žensk in moških, povezanih z izvajanjem analiz glede na spol in integracijo načela enakosti spolov v vse cikle načrtovanja, programiranja in izvajanja;
- na podlagi analiz glede na spol sistematično vključevala vidik spola v vsa področja in dejavnosti, ki zadevajo mir in varnost, vključno z vsemi političnimi in diplomatskimi dialogi o človekovih pravicah ter vsemi povezanimi opredelitvami politike in postopki oblikovanja politike, raziskavami, analizami in ocenami, načrtovanjem in izvajanjem, pa tudi postopki spremljanja, ocenjevanja in poročanja;
- vidike vprašanja žensk, miru in varnosti sistematično upoštevala pri oblikovanju in izvajanju celostnega pristopa EU h konfliktom in krizam;

- vidik spola sistematično vključevala v vse vidike preprečevanja konfliktov in ohranjanja miru, da bi okrepila posameznim situacijam prilagojene vključujoče in participativne pristope k: analizi konfliktov, zgodnjemu opozarjanju, mediaciji, preventivni diplomaciji, kriznemu upravljanju, stabilizaciji in humanitarnemu posredovanju, vzpostavljanju in utrjevanju miru, razvojnemu sodelovanju, spodbujanju in varovanju človekovih pravic ter krepitvi skupnosti ter odpornosti na ravni države in družbe. To bi bilo treba zahtevati tudi od izvajalskih partnerjev.
- vidik enakosti spolov sistematično vključevala v ukrepe EU, s katerimi naj bi v državah, ki niso članice EU, podpirala reformo obrambnega in varnostnega sektorja, reformo pravosodja, pobude na področju tranzicijske pravičnosti, reformo upravljanja, demobilizacijo in reintegracijo, stabilizacijo, izgradnjo države, civilno zaščito, protiterorizem in preprečevanje radikalizacije, ki vodi v nasilni ekstremizem in terorizem, razoroževanje, neširjenje orožja in nadzor nad oborožitvijo, preprečevanje trgovine z orožjem, migracije, zaščito beguncev, notranje razseljenih oseb in prosilcev za azil, preprečevanje trgovine z ljudmi in humanitarno delo, vključno s krepitvijo varnosti ljudi;
- vidik enakosti spolov sistematično vključevala v trgovino na območjih, ki jih je prizadel konflikt, in v trgovino s takšnimi območji oziroma v primerih, ko prihaja do hudih kršitev človekovih pravic in mednarodnega humanitarnega prava. To velja zlasti za trgovino z naravnimi viri, vključno z minerali, ki izvirajo s konfliktnih območij;
- zagotovila, da se pri odzivanju na nestabilne in konfliktno razmere ter v razvojnem sodelovanju in humanitarnih odzivih prednostno obravnavajo posebne okoliščine in specifične prioritete, zmogljivosti, potrebe in ranljivosti žensk in deklet, na primer z zagotovitvijo dostopa do celovitih zdravstvenih informacij in storitev, tudi storitev, ki zadevajo spolno in reproduktivno zdravje;

- vidik enakosti spolov sistematično vključevala kot osrednji element načrtovanja in izvajanja misij in operacij v okviru skupne varnostne in obrambne politike ter humanitarni odziv, med drugim tudi v (humanitarno) civilno-vojaško usklajevanje;
- zagotovila, da bodo v vseh misijah in operacijah v okviru skupne varnostne in obrambne politike v nestabilnih in konfliktnih razmerah ter humanitarnih krizah in posegih civilne zaščite na voljo zadostne zmogljivosti in sredstva za vključitev vidika enakosti spolov, in sicer prek procesov odgovornosti ter vključevanja in ustreznega financiranja strokovnega znanja o enakosti spolov v obliki svetovalcev za enakost spolov in kontaktnih točk za enakost spolov. Poleg tega bo zagotovila, da bo vse vojaško in civilno osebje, ki jih pošlje EU, od samega začetka zadostno usposobljeno na področju enakosti spolov ter žensk, miru in varnosti, zlasti o tem, kako naj vidik spola vključi v svoje pristojnosti in naloge;
- spodbujala interaktivni dialog in proces vzajemnega učenja o integraciji načela enakosti spolov med oblikovalci politik, strokovnjaki in akademiki;
- vidik spola sistematično vključevala v raziskave na področju miru in varnosti. To vključuje sistematično zbiranje in analizo podatkov, ločenih po spolu;
- vidik spola sistematično vključevala v vse ukrepe za preprečevanje konfliktov in izgradnjo miru, ki jih financira EU, pa tudi v zahteve EU za izvajalske partnerje; zagotovila, da so v celotnem projektnem ciklu upoštevane različne okoliščine, izkušnje in potrebe, ki jih imajo morda ženske in moški, dekleta in fanti iz različnih okolij.

Participacija

28. Enakopravna in smiselna participacija žensk in deklet, moških in fantov, ki prihajajo iz najrazličnejših okolij (npr. gospodarskih, socialnih, etničnih, verskih, geografskih), v politiki, gospodarstvu in družbi je cilj sam po sebi in osnovni pogoj za mir, varnost in trajnostni razvoj. Zato je enakost spolov sestavni, ne obrobni cilj ukrepov EU.
29. Ukrepi EU, ki zadevajo družbo, bi morali s široko paleto političnih, gospodarskih, varnostnih in družbenih vprašanj pritegniti ženske iz različnih okolij. Od žensk se pogosto pričakuje, da govorijo z enim glasom, kot da bi bile homogena skupina, ne pa, da imajo širok spekter izkušenj, strokovnega znanja in mnenj, ki bi se pričakoval od različnih skupin oseb z različnimi interesi, željami, ideali, vrednotami, motivacijami in potrebami. Včasih se z (nekaterimi) ženskami opravijo posvetovanja, (še vedno) pa jih preveč ne more smiselno in enakopravno sodelovati v procesih odločanja na lokalni, nacionalni, regionalni in mednarodni ravni. V tistih maloštevilnih primerih, ko se je ženskam prisluhnilo in se jih upoštevalo, je bilo to prepogosto zreducirano na t. i. „ženska vprašanja“, pogosto v kontekstu obravnave posledic spolnega nasilja ali nasilja zaradi spola. Poleg tega je bilo to pogosto omejeno na nekatere skupine žensk iz višjih meščanskih slojev, ki predstavljajo le del družbe.
30. Enakost spolov in krepitev moči žensk, podprti z okrepljeno participacijo žensk v strukturah EU za preprečevanje konfliktov in kriz ter v institucijah EU, sta prednostni nalogi. Uravnoteženo zastopnost spolov znotraj EU bi bilo treba obravnavati hkrati z izvajanjem posebnih ukrepov za enakost spolov in vključevanjem vidika enakosti spolov v vse dejavnosti EU v tujini ter v vseh projektih s civilno družbo, zlasti na konfliktnih in kriznih območjih.

EU bo zato:

- tako z diplomacijo kot tudi s finančno pomočjo podpirala ženske na vodilnih položajih in participacijo žensk v vseh fazah mirovnih procesov. EU si bo prizadevala za vključitev in omogočanje participacije večjega števila žensk v vlogi posrednic, glavnih pogajalk in političnih predstavnic, tudi znotraj lastnih struktur. EU priznava, da so mirovna prizadevanja žensk na lokalni in nacionalni ravni ključna za reševanje konfliktov, utrjevanje miru in pokonfliktno obnovo, zato bo podprla te pobude, tudi na lokalni ravni;
- spodbujala enakost spolov in raznolikost z zaposlovanjem, preusposabljanjem, imenovanji in podpiranjem poklicnega razvoja več žensk na vseh ravneh. Cilj tega bi moral biti uravnotežena zastopanost spolov, tudi na višjih ravneh in na ravni odločanja v nacionalnih, regionalnih in mednarodnih institucijah, ki delujejo na področju miru in varnosti;
- spodbujala k smiselni in enakopravni participaciji pripadnic varnostnih sil (vojakinj/policistk) v varnostnih/vojaških operacijah, tudi v misijah in operacijah skupne varnostne in obrambne politike, ne da bi krepila spolne stereotipe o tem, kaj se pričakuje od žensk in moških;
- opredelila in odpravila ovire za enako participacijo žensk in moških v delegacijah EU in misijah in operacijah v okviru skupne varnostne in obrambne politike, na primer z zavzemanjem za delovna mesta, na katerih osebje lahko spremlja družina, in prilagodljiv delovni čas, kadar je to primerno;
- z vzpostavitvijo participativnih mehanizmov omogočila in spodbujala smiselno in enakopravno participacijo žensk iz različnih okolij v celotnem obdobju projektnih in programskih ciklov. Na teh mehanizmih naj bi temeljilo oblikovanje, izvajanje, spremljanje in ocenjevanje zaščitnih politik in odzivov, pa tudi ukrepov razvojnega sodelovanja, ki so relevantni za konflikt;

- spodbujala in podpirala pravico žensk do participacije v javnih zadevah in njihovo pravico do mirnega zbiranja, izražanja in združevanja;
- prek ustreznih mehanizmov posvetovanja spodbujala participacijo, partnerstva in mrežno povezovanje s civilno družbo, zlasti ženskimi organizacijami, vključno z ljudskimi organizacijami in gibanji, zagovorniki človekovih pravic, mirovnimi aktivisti, domorodnimi ljudstvi in gospodarskimi akterji. Tako bo zagotovila njihovo participacijo in izkoristila njihovo znanje, zmogljivosti in primerjalne prednosti;
- spremljala in preprečevala trend ožjenja prostora za civilno družbo, vključno z ženskimi organizacijami žensk, aktivistkami in zagovornicami človekovih pravic²⁵; sprejela posebne ukrepe za njihovo zaščito, pri tem pa zagotovila, da pri tem ne bo povzročila škode, ob priznavanju, da so lahko predmet oblik ustrahovanja, specifičnih za spol, s strani državnih in družbenih akterjev, pa tudi prek družbenih medijev; spodbujala sodelovanje mladinskih, verskih, tradicionalnih in kulturnih voditeljev, vključno z moškimi in fanti, pri vseh vidikih izvajanja strateškega pristopa k vprašanju žensk, miru in varnosti;
- spodbujala pobude za odpravo strukturnih ovir za smiselno in enakopravno participacijo žensk pri preprečevanju in reševanju konfliktov in v postkonfliktnem javnem življenju. Te pobude bi morale obravnavati dejavnike nasilja in ustrahovanja (vključno z grožnjami), nezadostno in spolno pristransko varnost, pravno državo, dostop do pravnega varstva in socialno-ekonomske dejavnike, vključno s spolno pogojeno razdelitvijo skrbstvenih vlog in odgovornosti, ter pomanjkanje dostopa do izobraževanja;
- spodbujala uravnoteženo zastopanost žensk in moških iz različnih okolij, tudi na višjih ravneh in ravni odločanja, v nacionalnih diplomatskih službah, organih in predstavniški demokraciji, ministrstvih za obrambo, oboroženih silah, institucijah pravne države in drugih institucijah varnostnega sektorja, pa tudi v institucijah EU.

²⁵Zagotavljanje varstva – smernice Evropske unije glede zagovornikov človekovih pravic (dok. 16332/2/08).

Preprečevanje

31. Neenakosti in zavrnen dostop do moči, priložnosti, storitev in varnosti prispevajo k temu, da se skupinske zamere izkoristi za pozivanje k nasilju, zlasti tam, kjer so državne zmogljivosti šibke, ali v okviru zlorab človekovih pravic. Z zgodnjim opozarjanjem in analizo konfliktov, v katerih je upoštevan vidik spola in je več pozornosti namenjene temeljnim vzrokom nasilja, povezanim s spolom, je preprečevanje konfliktov učinkovitejše. Vključevanje je ključno za preprečevanje konfliktov v politikah institucij in razvojnih politikah ter za zagotavljanje varnosti ljudi in pravice. S preventivnimi ukrepi bi morali sprejeti pristope, ki temeljijo na (vseh človekovih) pravicah, ki so usmerjeni v ljudi in celotno družbo in ki vključujejo sodelovanje državljanov.
32. Ker bi lahko oženje državljanskega prostora nesorazmerno negativno vplivalo na ženske in dekleta, ga je treba preprečiti, da ne bi prišlo do omejevanja pravic žensk.

33. Prizadevanja za mediacijo, ki vključujejo le oborožene skupine in ne spodbujajo spoštovanja človekovih pravic, lahko ustvarijo vtis, da se nasilje nagrajuje. To ustvarja nezadovoljstvo v drugih sektorjih družbe, lahko pa bi tudi spodbudilo druge, da primejo za orožje, da bi si tako zagotovili mesto za pogajalsko mizo. Akterji civilne družbe imajo lahko ključno vlogo pri zagotavljanju večje legitimnosti mirovnega procesa in bi bili morda lahko pomembni zavezniki. Voditeljice in ženske skupine so pogosto učinkovite pri vzpostavljanju miru na ravni skupnosti, zato bi morale biti tesno povezane s procesom mediacije na visoki ravni. Poleg tega je lahko dostop žensk do vodilnih položajev v civilni družbi izziv. Zato bi morala EU podpreti smiselno participacijo vključujočih združenj civilne družbe in ženskih združenj v mirovnih procesih.
34. Podnebne spremembe, izguba biotske raznovrstnosti, degradacija tal, dezertifikacija in suša poganjajo konflikte, ki lahko prizadenejo zlasti ženske, saj so pogosto nesorazmerno izpostavljene vplivom podnebnih sprememb. Ženske, ki kmetujejo in izobražujejo ter skrbijo za preživetje, lahko uporabijo svoj glas in vpliv za pospešitev trajnih preobrazbenih rešitev za trajnostni razvoj in oblikovanje pravičnih politik in dodeljevanje sredstev. Krepitev moči žensk kot gonilo gospodarske rasti krepi odpornost družbe.

EU bo zato:

- sistematično in dolgoročno spodbujala enakost spolov in krepitev moči žensk v času ranljivosti, konfliktov, pomoči in okrevanja. Poleg tega se bo ves čas izvajanja agende za ženske, mir in varnost še naprej osredotočala na temeljne vzroke, povezane s spolom, ter si hkrati z odzivanjem še naprej prizadevala za preprečevanje;
- podpirala prizadevanja za odpravo temeljnih vzrokov nasilja, kot so izključevanje, diskriminacija, strukturne neenakosti ter spolno nasilje in nasilje zaradi spola, vključno z nasiljem nad ženskami in dekletimi;
- podpirala vključujoče pobude civilne družbe na lokalni, nacionalni, regionalni in svetovni ravni za vzpostavitev trajnega miru in za odpravo neenakosti, ki temeljijo na spolu. Podpirala bo tudi pobude, katerih cilj je rušenje in preoblikovanje družbeno pogojenih spolnih norm in stereotipov;

- zagotovila, da bo analiza glede na spol sistematično vključena v sistem EU za zgodnje opozarjanje na konflikte in v druge obstoječe in prihodnje koncepte zgodnjega opozarjanja in analize konfliktov ter s tem povezanih kazalnikov in pristope do njih;
- podpirala in spodbujala na žrtve osredotočeno odzivanje na spolno nasilje in nasilje zaradi spola ter spolno izkoriščanje in zlorabe, do katerih bi lahko prišlo v času krize ali ki izhajajo iz varnostnih, vojaških, razvojnih ali humanitarnih dejavnosti ali v okviru njih; podpirala in spodbujala zmanjševanje tveganja na tem področju.
- zagotovila, da bodo na voljo vključujoči mehanizmi, ki bodo omogočili večjo usklajenost, učinkovitost in sinergije: (i) med različnimi deležniki, vključno z državami, mednarodnimi in regionalnimi organizacijami ter organizacijami civilne družbe, in (ii) v različnih orodjih in instrumentih, ki se uporabljajo pri preventivi, zlasti diplomaciji, vključno z dvostransko in večstransko mediacijo, zgodnjem opozarjanju, utrjevanju miru, postkonfliktni obnovi, varnosti in razvoju;
- podpirala lokalno začete in vodene preventivne dejavnosti lokalnih ali nacionalnih akterjev, v katerih je upoštevan vidik spola; spodbujala vključujoče in pregledne procese;
- krepila moč skupnosti za odpornost proti nasilnim konfliktom. Smiselna in enakopravna participacija žensk je bistvenega pomena za učinkovite preventivne politike, pa tudi za ohranjanje miru na vseh ravneh. V kar največji meri bi bilo treba zagotoviti preglednost in dostop do informacij;
- spodbujala analizo glede na spol in sistematično vključevanje vidika enakosti spolov v vse dejavnosti na področju mediacije in preprečevanja konfliktov.

Zaščita

35. Izkušnje in dejanja žensk, moških, deklet in fantov iz različnih okolij, povezani z oboroženimi spopadi, preprečevanjem, zaščito, vzdrževanjem in utrjevanjem miru ter obnovo, so včasih podobni, včasih pa različni. To je treba analizirati, oceniti in obravnavati, da se zagotovi ustrezen in zadosten odziv akterjev EU. Ženske, moški, dekleta in fanti so vsi izpostavljeni tveganju trgovine z ljudmi. Čeprav so ženske in dekleta bolj izpostavljene tveganju spolnega nasilja, tveganju, da postanejo gospodinjske in spolne sužnje borcev, in tveganju prisilnih porok, so tudi moški in fantje lahko žrtve takega nasilja. Poleg tega so moški in fantje lahko izpostavljeni tveganju prisilnega novačenja in načrtnih ubojev.
36. Ženske niso le žrtve vojn in nasilja. Imajo tudi različne vloge, na primer kot borke, mirovnice, političarke, gospodarske akterke in aktivistke. Enaka participacija moških in žensk je bistveni cilj in način za preprečevanje in reševanje konfliktov ter spodbujanje kulture vključujočega in trajnega miru. Ženske, moški, dekleta in fanti pogosto postanejo tarče, včasih množično, spolnega nasilja in nasilja zaradi spola in so uporabljeni kot sredstvo za politične, gospodarske ali vojaške namene. Nasilje nad ženskami in dekleti med konfliktom in po njem se razvija in pogloblja na različne načine, pri čemer se povečuje njihovo tveganje za fizično, psihološko, spolno in strukturno nasilje doma in v javni sferi. Kljub prepovedim v mednarodnem humanitarnem pravu, pravu človekovih pravic in kazenskem pravu ostajajo kazniva dejanja spolnega nasilja in nasilja zaradi spola, storjena v okviru konfliktov med državami in znotraj njih, večinoma nepreverjena; nekaznovanost za te zločine je treba odpraviti.

37. Čeprav so lahko tudi moški in fantje žrtve, spolno nasilje in nasilje zaradi spola nesorazmerno bolj prizadene ženske vseh starosti v vseh fazah kontinuuma miru in konflikta (čeprav je situacija slabša med nasilnimi konflikti). Ženske so izpostavljene nasilju tako v javnem kot zasebnem življenju. Oženje državljskega prostora in zlasti utišanje glasu žensk na splošno ter žensk in moških, ki se ne želijo podrediti družbenim normam določene družbe, so lahko kazalnik spolnega nasilja in nasilja zaradi spola. Sovražni govor, grožnje, kampanje obrekovanja, zatiranje in nasilje nad zagovorniki človekovih pravic se lahko kaže na različne načine, med drugim v povezavi s spolom, spolno identiteto, spolno usmerjenostjo, socialno-ekonomskim položajem, izobrazbo, starostjo, etnično pripadnostjo, razredom, vero ali prepričanjem.
38. Doseg interneta, hitro širjenje komunikacijskih tehnologij in širok domet družbenih medijev so ženskam dale nove možnosti, da se sliši njihov glas in da opozorijo na številna vprašanja. Tehnologija lahko povezuje in krepi moč, vendar lahko tudi krepi in normalizira spolne vloge in kulturne običaje ter ustvarja nove poti za nasilje in zlorabo. Svet spleta ni samo zrcalna podoba, temveč „soba zrcal“ realnega sveta, v kateri je pozitivno in negativno močno okrepljeno. Za ženske in dekleta ta zrcalna podoba pogosto odseva kulturo sovraštva do žensk, marginalizacije in nasilja.

EU (se) bo zato:

- še naprej zavzemala za dosledno spoštovanje mednarodnega prava, ki se uporablja za pravice in zaščito žensk in deklet v konfliktnih razmerah, zlasti kot civilistk;
- še naprej izvajala naslednje: (i) „Smernice EU za boj proti nasilju nad ženskami in dekleti ter vsemi oblikami diskriminacije proti njim“; (ii) „Smernice EU o spodbujanju spoštovanja mednarodnega humanitarnega prava“²⁶; (iii) „Zagotavljanje varstva – smernice Evropske unije glede zagovornikov človekovih pravic“²⁷; (iv) „Smernice EU o človekovih pravicah – svoboda izražanja na spletu in drugje“²⁸;
- spodbujala pristop k preprečevanju, poročanju in kaznovanju spolnega izkoriščanja in zlorabe²⁹ ter spolnega nadlegovanja, ki bo zajemal celoten sistem³⁰;
- spodbujala varovanje telesnega in duševnega zdravja ter dostojanstva žensk, deklet, moških in fantov, zlasti v nestabilnih in konfliktnih razmerah, humanitarnih krizah in razmerah po konfliktih, vključno z uvedbo mehanizmov za izvajanje in spremljanje zavez glede varovanja;
- sprejela, izvajala in spodbujala notranje in zunanje politike ničelne tolerance do diskriminacije, spolnega izkoriščanja in spolne zlorabe, trgovine z ljudmi, spolnega napada in spolnega nadlegovanja; zagotovila, da velja sprejetje s tem povezanih politik za formalno odgovornost vodstva³¹;

²⁶ Smernice EU o spodbujanju spoštovanja mednarodnega humanitarnega prava (MHP) – tehnična posodobitev (dok. 16841/09).

²⁷ Zagotavljanje varstva – smernice Evropske unije glede zagovornikov človekovih pravic (dok. 16332/2/08).

²⁸ Smernice EU o človekovih pravicah – svoboda izražanja na spletu in drugje (dok. 9647/14).

²⁹ V skladu s standardi ZN (ST/SGB/2003/13) spolno izkoriščanje pomeni vsako dejansko zlorabo ranljivega položaja, razlike v moči ali zaupanja za spolne namene ali poskus take zlorabe, med drugim tudi denarno, družbeno ali politično okoriščanje s spolnim izkoriščanjem drugega; spolna zloraba pa pomeni dejanski ali zagroženi fizični vdor spolne narave, bodisi s silo bodisi pod neenakimi ali prisilnimi pogoji.

³⁰ Politika Evropske komisije na področju zaščite človekovega dostojanstva ter preprečevanja psihičnega in spolnega nadlegovanja, C(2006) 1624/3, ki velja tudi za ESZD.

³¹ Dopolnjeni splošni standardi za ravnanje v misijah in operacijah SVOP (dok. 6877/18).

- podpirala ženske, moške, dekleta in fante, ki so bili žrtve spolnega nasilja in nasilja zaradi spola, in njihove družine pri dostopu do sodnega varstva in pravnega sredstva, vključno z zdravstvenimi informacijami in storitvami ter psihosocialno podporo, da bi preprečila njihovo (ponovno) stigmatizacijo in (ponovno) viktimizacijo ter olajšala njihovo varnost in ponovno vključevanje;
- spodbujala prizadevanja za odpravo nekaznovanja za kazniva dejanja spolnega nasilja in nasilja zaradi spola, tudi spolnega nasilja, povezanega s konflikti. To med drugim vključuje procese tranzicijske pravičnosti, ki upoštevajo razlike med spoloma, in krepitev zmogljivosti organov pregona in pravosodnih delavcev in pravosodnega sistema za obravnavo zadev, pri kateri se upošteva spol, kot je določeno v okviru EU za tranzicijsko pravičnost³²;
- izvajala „Neuradni dokument o končanju spolnega nasilja v konfliktih – vodič za praktične ukrepe na ravni EU“³³;
- posebno pozornost namenila človekovim pravicam otrok, mladih in starejših ljudi, tistih, ki živijo v revščini, osebam z vidnimi in nevidnimi oviranostmi, pripadnikov manjšin in domorodnih ljudstev, beguncev, notranje razseljenih oseb in prosilcev za azil, ki so v ranljivem položaju ali okoljih;

³² Evropska komisija: Skupni delovni dokument služb: Okvir EU za podporo tranzicijski pravičnosti (SWD (2015) 158 final), 29. 7. 2015.

³³ Tretje poročilo o napredku glede delovnega dokumenta Komisije o odpravi spolnega nasilja v konfliktih – Praktični vodnik po ukrepih na ravni EU (MD 155/14), 25. 11. 2014.

- izvajala politiko ničelne tolerance, ki temelji na preprečevanju, do vseh oblik spolnega nasilja in nasilja zaradi spola, pri katerem so storilci osebje EU ali osebje, napoteno v skupne varnostne in obrambne misije in operacije, pa tudi poveljniki/upravitelji, izvajalci in partnerji. EU bo pri vsaki napotitvi osebja, tudi v okviru misij/operacij skupne varnostne in obrambne politike in humanitarnih intervencij, zagotovila, da so bila v zvezi s tem dana jasna navodila in da so vzpostavljene ustrezne strukture za izvajanje te politike, vključno s stabilnim mehanizmom poročanja, pritožbenim mehanizem za žrtve ter odgovornost in sankcije za storilce;
- zagotovila, da so otroci, spočeti ob posilstvu, upravičeni do državljanstva in podpore; borila proti stigmati, povezani s to vrsto spolnega nasilja, ki jo nosijo ženske, ki so bile posiljene, in njihovi otroci, tudi še dolgo potem, ko je bilo kaznivo dejanje storjeno; še naprej podpirala starše, ki vzgajajo te otroke;
- izvajala ukrepe za boljšo zaščito žensk in deklet, kadar iz analize in ocene izhaja, da je to potrebno, na primer za politične kandidatke, zagovornice človekovih pravic in aktivistke organizacij civilne družbe;

- obravnavala spolno nasilje, povezano s konflikti, kot del kontinuuma nasilja zaradi spola, ki je tesno prepleteno z vztrajnimi neenakostmi in širšimi napadi na enakost spolov in človekove pravice žensk, med drugim tudi z digitalnim in kibernetским nasiljem;
- spodbujala humanitarne standarde in smernice glede spolnega nasilja in nasilja zaradi spola, med drugim tudi smernice Medagencijskega stalnega odbora (IASC) glede nasilja zaradi spola³⁴, priročnik IASC za enakost spolov³⁵ ter delo v zvezi s pozivom k ukrepanju za zaščito pred nasiljem na podlagi spola v izrednih razmerah³⁶;
- spodbujala izvajanje Pogodbe o trgovini z orožjem, pri čemer bo posebno pozornost namenila členu 7(4)³⁷, ki od držav zahteva, naj upoštevajo nevarnosti orožja ali drugih predmetov za izvajanje ali omogočanje hujših oblik nasilja zaradi spola.

³⁴ Medagencijski stalni odbor (IASC): Smernice za vključevanje ukrepov proti nasilju zaradi spola v humanitarne dejavnosti. 2015. (https://gbvguidelines.org/wp/wp-content/uploads/2015/09/2015-IASC-Gender-based-Violence-Guidelines_lo-res.pdf).

³⁵ Medagencijski stalni odbor (IASC): Priročnik za enakost spolov za humanitarne ukrepe. 2017. https://ec.europa.eu/jrc/communities/sites/jrccties/files/2018-iasc_gender_handbook_for_humanitarian_action_eng_0.pdf

³⁶ Poziv k ukrepanju za zaščito pred nasiljem zaradi spola v izrednih razmerah je pobuda z več deležniki, s katerim naj bi se temeljito spremenil način obravnavanja nasilja zaradi spola v humanitarnih krizah. EU je (prek služb Komisije za evropsko civilno zaščito ter operacije humanitarne pomoči, GD ECHO) dejavna partnerica v pobudi „poziv k ukrepanju“ vse od njenega oblikovanja v letu 2013. EU je prav tako prevzela nalogo voditeljice pobude za obdobje 2017–2018.

³⁷ „Država izvoznica mora pri oceni upoštevati nevarnost uporabe konvencionalnega orožja iz prvega odstavka 2. člena ali predmetov iz 3. in 4. člena za izvajanje ali omogočanje hujših oblik nasilja, povezanega s spolom, ali hujših oblik nasilja nad ženskami in otroki.“

Pomoč in okrevanje

39. Steber „pomoč in okrevanje“ v agendi za ženske, mir in varnost se osredotoča na to, da se zagotovijo vključujoča pomoč, okrevanje in obnova, v njem pa so upoštevane posebne potrebe žensk in deklet. Posebna pozornost je namenjena najbolj ranljivim skupinam, ki sodelujejo v procesih utrjevanja miru, kot so repatriacija, preselitev, rehabilitacija, ponovno vključevanje in obnova po spopadih. To vključuje razseljene ženske in dekleta, žrtve nasilja zaradi spola, starejše, osebe z oviranostmi, manjšine in domorodna ljudstva.
40. Steber „pomoč in okrevanje“ tudi poziva k okrepljeni podpori dejavne participacije in udejstvovanja žensk v prizadevanjih za pomoč in okrevanje, tudi tako, da se ženskam zagotovi enak dostop do možnosti za preživljanje in do pravnega varstva. Ženske in ženske organizacije, ki dostavljajo humanitarno pomoč, so pogosto tiste, ki se prve odzovejo na krizne razmere. Vendar pa pri sprejemanju odločitev o humanitarnih in razvojnih vprašanjih, načrtovanju programov, načrtovanju in sprejemanju proračunov pogosto ni mesta za ženske na vodilnih položajih in ženske prioritete.
41. Pomoč, okrevanje in obnova so lahko lahko edinstvena priložnost za preoblikovanje diskriminatornih družbenih struktur in spodbujanje človekovih pravic žensk, participacije in smiselnega udejstvovanja.

EU (se) bo zato:

- spodbujala ženske k participaciji in zasedbi vodilnih položajev na področju humanitarne pomoči in razvojnih programov, v formalnem in neformalnem odločanju in okolju, v katerem se določajo prednostne naloge;
- spodbujala pobude, ki krepijo povezave med vprašanjem žensk, miru in varnosti ter politikami, ki urejajo pomoč, rehabilitacijo, preselitev in trajnostni razvoj, vključno s podporo integraciji načela enakosti spolov na področju humanitarne in razvojne pomoči. To vključuje enak in varen dostop žensk in deklet do razvojne pomoči in vključuje celovite informacije o spolnem in reproduktivnem zdravju ter zdravstvene storitve;

- zagotovila, da bo imela vsaka žrtev spolnega nasilja ali nasilja zaradi spola pravico in dostop do celovitih zdravstvenih informacij in storitev, sodnega varstva in odškodnine; zagotovila, da žrtve ne bi ponovno postale žrtve, da ne bi bile zavrnjene ali izobčene;
- zagotovila, da vse organizacije, ki prejemajo finančna sredstva in podporo EU, spoštujejo politike EU glede enakosti spolov, vključno s pristopom, ki temelji na pravicah, ter minimalnimi standardi in smernicami glede nasilja zaradi spola;
- podpirala psihosocialne pobude, katerih ciljna skupina so vse žrtve nasilnih konfliktov, ne glede na njihovo vlogo: žensk, deklet, fantov, moških ter starejših;
- podpirala pomoč, okrevanje in rehabilitacijo žensk in deklet, ki jih je prizadel konflikt, tudi znotraj EU. To pomeni tudi, da bo zagotovila, da bodo v zakonodaji, politiki in postopkih, ki urejajo azil, vsem ženskam, dekletom in žrtvam nasilja zaradi spola v postopku zagotovljene enake pravice in standardi.
- še naprej zavzemala za pravosodne sisteme v tretjih državah, v katerih EU izvaja podpirne ukrepe, v skladu z najboljšimi standardi, da bi okrepila nacionalne kazenske jurisdikcije v skladu z načelom dopolnjevanja z Mednarodnim kazenskim sodiščem, na primer mehanizme in procese tranzicijske pravičnosti, v katerih je upoštevan vidik spola;
- z ustreznimi viri zagotovila, da bodo imele ženske osrednjo vlogo pri delu, povezanem s humanitarnim odzivom, pomočjo in okrevanjem, ter pri razvojni pomoči in načrtovanju. Vključiti jih je treba v snovanje, načrtovanje in izvajanje dejavnosti pomoči, okrevanja in obnove ter se na začetku vsakega izrednega dogodka z njimi posvetovati o tem, kakšne so potrebe;

- zagotovila, da bosta razvoj in izvajanje politik temeljila na neposrednih izkušnjah ljudi z uvajanjem večjih sprememb, in napredku, doseženem med fazo pomoči in okrevanja; zagotovila, da bodo vključujoča združenja civilne družbe in ženska združenja smiselno in enakopravno sodelovala v vseh fazah cikla, tudi na donatorskih konferencah³⁸, ki prispevajo k izgradnji partnerstev;
- zagotovila, da bodo pripravljenost na krizne razmere ter načrtovanje okrevanja in ukrepanje po naravnih nesrečah in po konfliktih, vključno z usposabljanjem vladnih uradnikov in organizacij civilne družbe, temeljili na spolno vključujočem in participativnem pristopu, v katerem je ustrezno upoštevan učinek ocene tveganja glede na spol (indeks tveganja glede na spol³⁹).

Normativni okvir za enakost žensk in moških

42. Enakost žensk in moških je temeljna človekova pravica, skupna vrednota EU, zapisana v okvirih politike EU in nujen pogoj za doseg ciljev glede odprave revščine, povečanja rasti, zaposlovanja, socialne kohezije ter spodbujanja miru in varnosti. Je tudi del mednarodnih obveznosti in zavez, kot so Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, Pekinška izhodišča za ukrepanje, Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030 in Evropsko soglasje o razvoju. Cilji skupne zunanje in varnostne politike EU predstavljajo načela, ki usmerjajo delo na tem področju.

³⁸ Faza sanacije ponuja priložnost za spodbujanje večje enakosti spolov z uporabo pristopa, ki temelji na pravicah, na primer v zvezi z gospodarskim razvojem, dostopa do zemlje in naravnih virov.

³⁹ Služba za instrumente zunanje politike – Instrument za prispevanje k stabilnosti in miru. Priročnik o kazalnikih za instrument za prispevanje k stabilnosti in miru – IcSP. https://ec.europa.eu/fpi/key-documents_en

EU (se) bo zato:

- še naprej spremljala ukrepanje na podlagi Pekinških izhodišč za ukrepanje, zlasti na ključnem področju v zvezi z ženskami v oboroženih spopadih;
- še naprej zavzemala za ratifikacijo in izvajanje ključnih instrumentov ZN za človekove pravice in njihovih izbirnih protokolov, zlasti Konvencije o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk (CEDAW) in njenega izbirnega protokola, ter za okrepitev povezave med Konvencijo o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk in agendo za ženske, mir in varnost prek splošnih priporočil 30 in 35;
- še naprej močno podpirala Mednarodno kazensko sodišče (MKS), zlasti na področju spolnega nasilja in nasilja zaradi spola, povezanega s konfliktom, da bi spodbujala odgovornost in preganjala nekaznovanje. MKS je prvo in edino stalno mednarodno kazensko sodišče na svetu za preiskovanje in pregon najhujših kaznivih dejanj;
- še naprej podpirala delo Mednarodnega rezidualnega mehanizma za kazenska sodišča in druga mednarodna sodišča;
- še naprej izvajala svojo politiko, določeno v „Smernicah EU o spodbujanju spoštovanja mednarodnega humanitarnega prava“, pri čemer bo posebno pozornost namenila spoštovanju prepovedi posilstev in drugih oblik spolnega nasilja;
- še naprej izvajala agendo „mladi, mir in varnost“, kot je določena v RVSZN 2250 in 2419. To vključuje obravnavo (vztrajnih) neenakosti, zaradi katerih so mlade ženske in moški še posebej izpostavljeni, in namenjanje posebne pozornosti vključujoči zastopanosti mladih žensk pri preprečevanju in reševanju konfliktov.

Krepitev lokalne, nacionalne in regionalne odgovornosti

43. Z vključujočim mirovnim procesom je lažje identificirati temeljne vzroke konflikta in se spopasti z njimi ter zagotoviti obravnavo potreb prizadetih delov prebivalstva. Krepitev lokalne, nacionalne in regionalne odgovornosti ob hkratnem posvetovanju in sodelovanju z lokalnimi deležniki, tudi civilno družbo, je bistvenega pomena. Z vključenostjo se povečata tudi legitimnost mirovnega sporazuma in njegovega izvajanja ter nacionalna odgovornost zanj, obenem pa se zmanjša verjetnost, da bodo izključeni akterji spodkopavali proces. Vključujoč proces ne pomeni, da vsi deležniki neposredno sodelujejo v formalnih pogajanjih, lahko pa olajša sodelovanje sprtih strani in drugih deležnikov ter vzpostavi mehanizme za vključevanje vseh stališč v procesu. Za to, da bi zagotovili smiselno vključenost mirovnic in ženskih organizacij, so morda lahko potrebni posebni mehanizmi.

EU (se/si) bo zato:

- spodbujala krepitev zmogljivosti partnerjev in nečlanic Unije, med drugim tudi nacionalnih mehanizmov in institucij za enakost spolov, ter izmenjavo informacij med njimi;
- posvetovala z ženskimi organizacijami, mirovnicami in zagovornicami človekovih pravic ter podpirala njihovo vključevanje v formalne in neformalne mirovne procese, po potrebi pa tudi njihovo vodilno vlogo v njih;
- prizadevala smiselno in enakopravno sodelovati z vključujočimi organizacijami civilne družbe, torej takimi, v katerih ženske zasedajo vodilne vloge in prispevajo k strategiji ter v katerih so različna mnenja žensk o raznovrstnih družbenih vprašanjih upoštevana in zastopana;
- zagotovila podporo mednarodnim in regionalnim nevladnim organizacijam, ki spodbujajo odgovornost in vključevanje na lokalni ravni ter prispevajo k izgradnji nacionalnih zmogljivosti.

Krepitev sodelovanja in dialoga z drugimi akterji

44. Sodelovanje z mednarodnimi akterji je bistvenega pomena za učinkovito izvajanje agende za ženske, mir in varnost ter preprečevanje podvajanja naporov in tekmovanja za vire. Sodelovanje je potrebno tudi za izmenjavo analiz, pridobljenih izkušenj in virov ter za zagotovitev skladnosti med rezultati programov in razvojem politik na svetovni, regionalni in nacionalni ravni. Pomembno je, da dialog med različnimi akterji poteka na vseh ravneh (lokalni, nacionalni, regionalni in mednarodni) ter med vsemi ravnmi in da vključuje civilno družbo. Pomembno je tudi, da mednarodne organizacije ne tekmujejo s tistimi lokalnimi organizacijami civilne družbe, ki lahko zagotovijo podoben prispevek k politiki ali programom (denimo pripravo študij).

EU (se) bo zato:

- spodbujala vključujoča partnerstva in boljšo izmenjavo izkušenj, spoznanj in dobrih praks med vsemi deležniki o vseh vidikih izvajanja agende za ženske, mir in varnost. To bo med drugim pomenilo opredelitev skupnih interesov, zlasti ob upoštevanju dozdajšnjih izzivov in priložnosti;
- še naprej sodelovala z ustreznimi mednarodnimi in regionalnimi organizacijami, zlasti z ZN, pa tudi drugimi, kot so Organizacija Severnoatlantske pogodbe (Nato), Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE), Združenje držav jugovzhodne Azije (ASEAN), Organizacija ameriških držav, G-20, G-7, Afriška unija, Mednarodni odbor Rdečega križa in Unija za Sredozemlje. Poleg tega bo še naprej sodelovala z drugimi regionalnimi organizacijami, ki želijo spodbujati prizadevanja za enakost spolov, mir in varnost, pri čemer se bo opirala na obstoječe pobude in izkušnje s ciljem vzpostaviti sinergije v razmerah, v katerih EU in ZN oziroma druge mednarodne organizacije igrajo pomembno vlogo;

- spodbujala in podpirala pobudo o nacionalnih kontaktnih točkah za vprašanje žensk, miru in varnosti, ki imajo vlogo medregionalnega foruma in zagotavljajo prostor za izmenjavo izkušenj in dobrih praks, da bi pospešili izvajanje resolucij Varnostnega sveta na tem področju in izboljšali usklajevanje financiranja in programov pomoči;
- spodbujala in podpirala pobudo o pospešenem regionalnem prenosu Resolucije VSZN 1325 (RAR1325), ki je namenjena predvsem izmenjavam na tehnični ravni med svetovalci za enakost spolov in drugimi strokovnimi delavci v večstranskih in regionalnih organizacijah. Namen pobude je ustvariti forum, ki bo izboljšal izvajanje agende za ženske, mir in varnost, ter spodbujati sinergije med udeleženci iz EU, OZN, Nata, Afriške unije in OVSE;
- spodbujala vključujoče prakse, katerih namen je izboljšati skladnost, usklajevanje in učinkovitost;
- spodbujala dialog med organizacijami civilne družbe in EU, ki ga v Uniji usklajuje ESZD, v nečlanicah Unije pa delegacije EU.

Podporni ukrepi

Politična podpora za učinkovito izvajanje agende za ženske, mir in varnost

45. Da bi agendo za ženske, mir in varnost izvajali učinkovito, je treba k njej pristopiti celostno. Nadvse pomembno je, da se izključevalni pristopi in pristopi zaprtega tipa preoblikujejo v vključujoče in celovite načine udejstvovanja in delovanja. To še vedno ni dovolj razumljeno, včasih pa tudi ne povsem sprejeto, zaradi česar sta za izvajanje agende za ženske, mir in varnost potrebna kar najmočnejša politična zavezanost in vodstvo.

EU (se) bo zato:

- s političnimi dialogi in dialogi o človekovih pravicah, partnerstvi, izjavami, večstranskimi izmenjavami, sporočili in skupnimi izjavami EU in partnerskih držav spodbujala izvajanje agende za ženske, mir in varnost v vseh kontekstih, tudi v večstranskih forumih in dvostranskem udejstvovanju;
- zagotavljala neprekinjeno in učinkovito izvajanje agende za ženske, mir in varnost v EU, in sicer z izvajanjem in spremljanjem strateškega pristopa EU k vprašanju žensk, miru in varnosti, strateškega zavzemanja za enakost spolov ter akcijskega načrta EU za enakost spolov II;
- spodbujala in podpirala izvajanje agende za ženske, mir in varnost prek mandata glavnega svetovalca ESZD za vprašanja enakosti spolov in izvajanje RVSZN 1325 o ženskah, miru in varnosti;
- vključila usklajen pristop k enakosti spolov ter vprašanju žensk, miru in varnosti na področje skupne zunanje in varnostne politike EU in ga zagovarjala;
- spodbujala razumevanje agende za ženske, mir in varnost, med drugim tudi v širši javnosti, in ustvarjalno razmišljanje o njej;
- zagotavljala, da bo agenda za ženske, mir in varnost ključna tema političnih in diplomatskih prizadevanj v okviru novih izzivov ter kriznih, nestabilnih, konfliktnih in pokonfliktnih razmer, ob upoštevanju, da ima v takih razmerah prednost preventivna diplomacija;
- pri izvajanju agende za ženske, mir in varnost spodbujala okrepljeno in vključujoče sodelovanje z vsemi deležniki, vključno z nacionalnimi vladami, zakonodajnimi organi, nacionalnimi institucijami za človekove pravice, organi za spodbujanje enakosti med spoloma, lokalnimi oblastmi, akterji civilne družbe, nedržavnimi akterji, zasebnim sektorjem, akterji na področju razvoja, humanitarnimi akterji ter mednarodnimi in regionalnimi organizacijami;

- spodbujala izpolnjevanje mednarodnih standardov za podporo mediaciji, ki upošteva vidik spola. Še vedno bo obravnavala mirovne procese kot priložnosti za spodbujanje krepitev moči žensk, enakosti spolov, vključevanja načela enakosti spolov v politike, smiselne in enakopravne participacije žensk ter spoštovanja pravic žensk v pogajanjih in v iz pogajanj izhajajočih mirovnih sporazumih;
- zagotovila, da vsi vključeni v mediacijo EU obravnavajo ta vprašanja v predhodnih pogajanjih in pogajanjih za mir ter poskušajo zagotoviti njihovo vključevanje in prednostno obravnavo v naslednji fazi, tj. pri utrjevanju miru in pokonfliktni obnovi, med drugim tako, da bo v vseh mediacijskih posredovanjih EU zagotovila strokovnjake za enakost spolov in jim namenila zadostne vire;
- zagotovila, da se v vse napotitve EU v kraje, v katerih vladajo nestabilne in konfliktne razmere ter humanitarne krize, vključijo zadostne zmogljivosti za izvajanje agende za ženske, mir in varnost, tudi tako, da bo v vseh misijah in operacijah SVOP ter pri vseh delegacijah in posebnih predstavnikih EU zagotovila strokovnjake in svetovalce za enakost spolov in jim namenila zadostne vire; zagotovila, da bo vse vojaško in civilno osebje, napoteno iz EU, vključno z osebjem na visokih položajih, dovolj usposobljeno za vprašanja enakosti spolov ter vprašanje žensk, miru in varnosti, zlasti pa za vključevanje vidika spola v svoje dejavnosti.

Financiranje in viri

46. Financiranje je potrebno, da se omogočijo vključevanje načela enakosti med spoloma, uravnotežena zastopanost spolov in drugi posebni ukrepi za enakost spolov. Glede na to ter na podlagi številnih ocen in poročil⁴⁰ svetovno pomanjkanje financiranja in/ali omejeno financiranje ostajata glavna ovira za učinkovito izvajanje agende za ženske, mir in varnost. V EU in v svetu je potrebno financiranje za projekte/programme, ki se ukvarjajo predvsem z enakostjo spolov ter vprašanjem žensk, miru in varnosti, ter za vključevanje vidikov spola v druge projekte/programme. Pomanjkanje virov, vključno z interno krepitvijo zmogljivosti, za delo v zvezi z enakostjo spolov in izvajanjem agende za ženske, mir in varnost ostaja glavni izziv in se je zato treba z njim spoprijeti. Poleg tega je potrebno ugodno makroekonomsko okolje, da se odpravijo temeljni vzroki za neenakost spolov.

⁴⁰ Goldberg, D. B. (2015). Civil Society Organisation (CSO) Survey for the global study on women, peace and security: CSO perspectives on UNSCR 1325 implementation 15 years after adoption. The Global Network of women peacebuilders. <http://peacewomen.org/sites/default/files/CSO%20Survey%20Report%20FINAL.pdf>
Coomaraswamy, R., & UN Women. (2015). Preventing conflict, transforming justice, securing the peace: a global study on the implementation of United Nations Security Council resolution 1325. (<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/UNW-GLOBAL-STUDY-1325-2015.pdf>)
Program Združenih narodov za razvoj. (Ni datuma.) Trust Fund Factsheet — Global Acceleration Instrument. (<http://mptf.undp.org/factsheet/fund/GAI00>).

47. Za smiseln in trajen napredek je potreben na pravicah temelječ pristop, da bi zagotovili, da ženske ne le pridobijo znanje in spretnosti ter sredstva, temveč da tudi same izbirajo in se odločajo med možnostmi in viri ter da lahko vplivajo na gospodarsko odločanje na vseh ravneh. Posebna pozornost bo namenjena vlogam in položajem žensk v okviru formalnega in neformalnega gospodarstva. Delu v zvezi z izvajanjem agende za ženske, mir in varnost, tudi v državah, v katerih potekajo oziroma so nedavno potekali spopadi, se že dolgo na namenja dovolj virov. Neposredno, zanesljivo in predvidljivo financiranje v obliki prilagodljivih nepovratnih sredstev ali dolgoročno financiranje lahko odigra pomembno vlogo pri tem, da se ljudskim gibanjem in organizacijam civilne družbe omogoči izvajanje agende za ženske, mir in varnost.

EU (se/si) bo zato:

- prizadevala vključiti enakost spolov in agendo za ženske, mir in varnost v ustrezne instrumente za financiranje zunanjega delovanja EU;
- zahtevala, da se za vse operacije in misije SVOP ter delegacije EU doda proračun za strokovno znanje in/ali svetovalce za enakost spolov;
- zagotovila ustrezno, trajno in predvidljivo financiranje prek načrtovanja programov in vključevanja v neprogramiranih ukrepih za izvajanje agende za ženske, mir in varnost;
- ob priznavanju pristopa, ki temelji na potrebah, oblikovanega v državah članicah EU in instrumentih za financiranje zunanjega delovanja EU, po možnosti dala prednost (neposrednim) nepovratnim sredstvom za ukrepe, namenjenim projektom s področja enakosti spolov ter žensk, miru in varnosti, ki jih vodijo lokalne organizacije civilne družbe, zlasti ženske organizacije;
- spodbujala izvajanje analiz glede na spol kot pogoj za financiranje zunanjega delovanja EU;
- spodbujala namensko financiranje za zunanjo in neodvisno oceno strateškega pristopa EU k vprašanju žensk, miru in varnosti. Prav tako bo spodbujala, da se v ocenah vseh ukrepov na področju zunanjega delovanja in politike EU upošteva vidik spola;
- v okviru omejitev finančne uredbe EU zagotovila minimalne upravne omejitve za dostop lokalnih organizacij civilne družbe do financiranja;

- spodbujala namensko financiranje za raziskave na področju žensk, miru in varnosti;
- ocenjevala in spremljala protiteroristične ukrepe EU, držav članic EU in partneric EU, med drugim tudi zakonodajo za preprečevanje financiranja terorizma, ter jim po potrebi nasprotovala, da ti ne bi negativno vplivali na pravice žensk, jih omejevali ali posegali vanje;
- zagotovila izvajanje akcijske agende iz Adis Abebe s tretje mednarodne konference o financiranju za razvoj (akcijska agenda iz Adis Abebe).

Krepitev zmogljivosti in usposabljanje

48. Učinkovito izvajanje agende za ženske, mir in varnost je odvisno od ozaveščenosti, znanja in spretnosti, zmogljivosti in virov žensk in moških na vseh ravneh odločanja. Zaradi zapletenosti današnjega varnostnega okolja in širjenja agende za ženske, mir in varnost sta za boljše izvajanje celotne agende potrebna krepitev zmogljivosti ter izboljšanje usposabljanja in izobraževanja za trajnostni mir, varnost in enakost spolov.
49. Ciljno usposabljanje je ključni del izvajanja agende za ženske, mir in varnost. Nova politika EU na področju usposabljanja v okviru SVOP⁴¹, ki je bil sprejeta 15. marca 2017, določa obvezno in standardizirano usposabljanje pred napotitvijo kot predpogoj za napotitev dodeljenega in pogodbenega osebja. Usposabljanje pred napotitvijo je sicer že na voljo za osebje, napoteno na misije in operacije v okviru SVOP, a še ni obvezno za vse. Pri drugih vrstah posredovanja (na primer za podporo mediaciji) še vedno ni strukturiranega in obveznega pristopa k usposabljanju. V skladu s to novo politiko usposabljanja bi se morala v celotnem usposabljanju v okviru SVOP odražati temeljna načela EU, vključno s cilji na področju enakosti spolov ter žensk, miru in varnosti. Poleg tega se bodo elementi, povezani s spolom, še naprej bolj sistematično vključevali v notranje usposabljanje in seminarje v okviru SVOP.

⁴¹ Politika EU na področju usposabljanja za SVOP (dok. 5197/2/17 REV 2), 15. marec 2017.

EU (se/si) bo zato:

- z okrepljenim in usklajenim usposabljanjem na vseh ravneh, tudi na vodilnih položajih, še naprej prizadevala poglobiti razumevanje vprašanj, povezanih z agendo za ženske, mir in varnost. Zahtevala bo, da države članice svojim državljanom v okviru letnega programa EU za usposabljanje nudijo ustrezne tečaje ter da po možnosti dostop do navedenih tečajev omogočijo tudi udeležencem iz drugih držav članic;
- zagotovila, da bo Evropska akademija za varnost in obrambo vidik spola še naprej vključevala v vse svoje dejavnosti usposabljanja, tudi v vse obstoječe tečaje in usposabljanja in tiste, ki jih države članice organizirajo lokalno;
- zagotovila, da se vidik spola vključi v vse dejavnosti kriznega upravljanja za operacije in misije SVOP ter humanitarno in razvojno zunanje delovanje;
- zagotovila, da bosta Evropska komisija in ESZD vprašanje žensk, miru in varnosti redno vključevali v obstoječe in prihodnje tečaje usposabljanja o enakosti spolov v okviru ESZD, Komisije, delegacij EU in struktur SVOP. Tako usposabljanje bi moralo vključevati tudi načine za praktično vključevanje vidika spola v vsakdanje delo;
- zagotovila, da bo sestavni del/modul, ki zadeva vprašanje žensk, miru in varnosti, vključen v spletne tečaje in da bo element spola sistematično vključen v tečaje, ki zadevajo vsa ustrezna področja, kot so razorožitev, demobilizacija in reintegracija, reforma varnostnega sektorja ter opazovanje volitev;
- spodbujala usposabljanje vseh mediacijskih akterjev EU, tudi tisto, ki ga finančno ali tehnično podpira EU, glede načina izvajanja in uporabe analiz glede na spol ter vključevanja vidika spola v podporo mediaciji;
- svojemu osebju zagotovila usposabljanje o enakosti spolov in o tem, kako preoblikovati konflikte ter privzgojene spolne norme in vloge, in podprla usposabljanje za vladne in nevladne partnerje;

- zagotovila, da bo usposabljanje zasnovano na podlagi potreb uporabnikov ter da bosta „coaching“ ali mentorstvo uporabljena, kadar bo to primerno, zlasti za osebe na visokih ali vodstvenih položajih;
- spodbujala države članice, naj dajo v svojih nacionalnih akcijskih načrtih in dejavnostih za podporo državam nečlanicam Unije prednost krejitvi zmogljivosti in usposabljanju;
- spodbujala države članice, naj dajo prednost razvijanju orodij za usposabljanje, kot so usposabljanje prek računalnika (spletno, podcasti) in drugi izobraževalni svežnji, ter naj vlagajo v tak razvoj. Take module usposabljanja, zasnovane za delegacije EU ter misije in operacije SVOP, bi lahko delili s partnerji in državami, ki niso članice EU.

Izmenjava informacij in dobrih praks

50. Neformalna projektna skupina EU za ženske, mir in varnost se je izkazala za koristen forum za izmenjave ter partnerstva med institucijami EU, državami članicami in civilno družbo⁴².
51. Projektna skupina se bo sestala štirikrat letno, dvakrat na strateški ravni, na kateri bosta sopredsedovala ESZD in šestmesečno predsedstvo Sveta Evropske unije, in dvakrat na tehnični/delovni ravni.
52. Delegacije EU bi morale v svojih državah in regionalno organizirati forume za izmenjavo informacij in dobrih praks, da bi povezale delegacije EU, misije SVOP in države članice EU s civilno družbo ter tako zagotovile tehten vsebinski prispevek.
53. EU si prizadeva ustvariti partnerstva in zaveznitva z drugimi mednarodnimi in regionalnimi organizacijami ter zlasti strukturirane in formalizirane platforme za sodelovanje na vseh ravneh, od politične do delovne. Da bi bili pristopi od zgoraj navzdol vzdržni in učinkoviti, jih morajo spremljati ukrepi, ki bodo zasnovani in se bodo izvajali na vseh ravneh.

⁴² Vključno z akademskim svetom.

EU (se) bo zato:

- podpirala vzpostavitev foruma⁴³ za izmenjavo izkušenj in dobrih praks ter za spodbujanje inovacij med strokovnimi delavci (svetovalci in kontaktne točke za enakost spolov) na različnih ravneh, saj bo zagotavljanje, da politične odločitve temeljijo na izkušnjah, znanju in idejah strokovnih delavcev, ključno za učinkovito in trajnostno izvajanje novega strateškega pristopa EU k vprašanju žensk, miru in varnosti. To bo veljalo znotraj EU, med organizacijami ter znotraj že vzpostavljenih in delujočih mrež in med njimi, na primer že vzpostavljenimi mrežami v Evropski komisiji;
- skrbela za to, da se izvajanje novega strateškega pristopa EU k vprašanju žensk, miru in varnosti vodi na vključujoč način, ter zagotovila, da bodo pri tem sodelovali kar najrazličnejši deležniki;
- podpirala obstoječe in nove vključujoče mreže kontaktnih točk in strokovnjakov, namenjene izboljšanju enakosti spolov in krepitevi moči žensk ter izvajanju agende za ženske, mir in varnost.

Vodstvo in odgovornost

54. Vodstvo in ustrezni viri na vseh ravneh so bistvenega pomena za učinkovito izvajanje agende za ženske, mir in varnost. Da lahko vodstvo upošteva vidik spola, je potrebno resnično razumevanje enakosti spolov ter vprašanja žensk, miru in varnosti. V skladu s krovnim okvirom politike EU glede enakosti spolov, krepitev vloge žensk ter vprašanja žensk, miru in varnosti odgovornost za izvajanje agende za ženske, mir in varnost nosijo predvsem države članice. Zadevne institucije in organi EU imajo prav tako pomembno vlogo pri spodbujanju in izvajanju agende za ženske, mir in varnost.

⁴³ Primer za to je sodelovanje Združenih narodov, EU, Nata, Afriške unije in Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) v okviru platforme za pospešeni regionalni prenos Resolucije 1325 (ang. *Regional Acceleration of Resolution (RAR 1325)*).

EU (se) bo zato:

- zagotovila, da bo vodstveno osebje dejavno spodbujalo enakost spolov ter vprašanje žensk, miru in varnosti s tem, da bo to zahtevo vključilo v opise nalog vseh vodstvenih položajev ter poskrbelo za to, da bodo ti elementi del ocene vodstvenega osebja. To vključuje mandate za vodje delegacij, posebne predstavnike Evropske unije in vodje/poveljnike misij in operacij SVOP;
- zagotovila, da bodo osebe na vodstvenih položajih, zaposlene ali napotene s strani EU, deležne dodatnega usposabljanja o enakosti spolov ter vprašanju žensk, miru in varnosti pred napotitvijo. Zagotovila bo tudi, da bodo voditelji in vodstveno osebje dobro obveščeni o večplastnem delu svetovalcev in kontaktnih točk za enakost spolov;
- zagotovila, da bodo vsi zaposleni, pogodbeni izvajalci in izvajalski partnerji, s katerimi sodeluje EU, spodbujali učinkovito izvajanje agende za ženske, mir in varnost, ter poskrbela za to, da primarno odgovornost nosijo vodstvene ravni in da se spodbujajo mehanizmi odgovornosti;
- zagotovila, da je v opise delovnih mest, pogoje in zahteve za javne razpise in pogodbe redno vključena zahteva, da se na vseh področjih dela nagovorita vprašanje enakosti spolov ter vprašanje žensk, miru in varnosti, pa tudi zahteva, da se po potrebi opravi posebno usposabljanje.

Podporne funkcije

55. Delo svetovalcev in kontaktnih točk/oseb za enakost spolov je osrednjega pomena za to, da se politike EU v zvezi z enakostjo spolov, krepi vlogo žensk ter vprašanjem žensk, miru in varnosti dejansko odražajo v analizah, načrtovanju, izvajanju in vrednotenju. Osebe na teh položajih bi bilo zato treba strateško razporediti, tako da bi imele dostop do višjega vodstva ter strateških dokumentov in postopkov. Svetovalci in kontaktne točke za enakost spolov imajo tudi pomembno vlogo pri lažšanju vključevanja vidika spola v vsakdanje naloge in dejavnosti. Strukture kontaktnih točk za enakost spolov v civilnih misijah SVOP uspešno delujejo kot podaljšana roka svetovalcev za vidik spola ter tako zagotavljajo, da imajo prizadevanja za vključevanje vidika spola večji doseg.

56. Kontaktne osebe za enakost spolov v delegacijah EU so ključni deležniki, odgovorni za svetovanje in usklajevanje pri vseh prizadevanjih in ukrepih v zvezi z enakostjo spolov in krepitvijo vloge žensk. Odgovorne so za omogočanje in podpiranje izvajanja akcijskega načrta EU za enakost spolov II (GAPII). Mreža kontaktnih oseb za enakost spolov se vsako leto sestane v Bruslju. Glavni cilj tega dogodka je: (i) pregled obstoječega znanja in izkušenj, (ii) omogočanje učenja in (iii) obravnava napredka pri izvajanju GAPII, zlasti v zvezi s ciljem „sprememba institucionalne kulture“ in obveznostjo poročanja.

EU (se) bo zato:

- zagotovila, da bodo svetovalci in kontaktne točke za enakost spolov strateško razporejeni in bodo imeli zadostne vire;
- še naprej krepila zmožnost in zmogljivost svetovanja na področju vidika spola v EU, po možnosti skupaj z vsemi sedanjimi večstranskimi in regionalnimi partnerji ter prek izmenjav s strokovnjaki iz civilne družbe in akademiki;
- spodbujala uravnoteženo zastopanost spolov med svetovalci in kontaktnimi točkami za enakost spolov, in sicer s spodbujanjem moških, naj se zaposlijo na teh položajih;
- sistematizirala uporabo kontaktnih točk za enakost spolov in oblikovala mrežo kontaktnih točk, v kateri bodo spoli uravnoteženo zastopani in ki jo bo sestavljalo nacionalno in mednarodno osebje;
- zagotovila, da bo ta odgovornost, potem ko bodo kontaktne točke za enakost spolov enkrat imenovane/izbrane, del njihovih opisov delovnih nalog in posledično njihovih letnih ocen. To delo je enako pomembno kot katero koli drugo delo, kar se mora ustrezno odražati v letnih ocenah učinkovitosti;
- spodbujala širšo uporabo struktur kontaktnih točk za enakost spolov kot način za olajšanje in spodbujanje vključevanja vidika spola v vsakdanje delo in pri tem upoštevala dobre prakse, zlasti iz civilnih misij SVOP;

- še naprej pospeševala izmenjavo idej in povezovanje med evropskimi svetovalci, kontaktnimi točkami in kontaktnimi osebami za enakost spolov, na primer prek fizičnih ali virtualnih sestankov in nadaljnje uporabe obstoječih spletnih platform, kot je virtualna platforma evropske mreže kontaktnih točk za vidik spola „Skupaj“ (Together);
- spodbujala izmenjavo dobrih praks in pridobljenih izkušenj med svetovalci in kontaktnimi točkami/osebami;
- spodbujala raznolikost med svetovalci in kontaktnimi točkami/osebami za enakost spolov, zlasti z zaposlovanjem več moških.

Spremljanje, ocenjevanje in poročanje

57. EU ima zanesljiv sistem spremljanja, ocenjevanja in poročanja, zlasti v okviru akcijskega načrta EU za enakost spolov za obdobje 2016–2020 (GAP II) in strateškega zavzemanja EU za enakost spolov. Namen okrepljenega spremljanja, ocenjevanja in poročanja v zvezi z vprašanjem žensk, miru in varnosti je dodatno izboljšati splošno spremljanje izvajanja agende za to področje, vključno z racionalizacijo in usklajevanjem ustreznih vzporednih postopkov poročanja. Sistem poročanja na področju žensk, miru in varnosti se ne ukvarja le s tem, *kaj* storiti, temveč tudi s tem, *kako* to storiti.
58. Izboljšave sedanjega sistema spremljanja, ocenjevanja in poročanja se iščejo tako z vidika vsebine kot z vidika postopka. Cilj je ustvariti pogoje za čim boljše kvantitativne in kvalitativne analize in ocene ter hkrati čim bolj omejiti motnje za ponudnike podatkov in zaplete za obdelovalce podatkov. Poleg tega si EU prizadeva za vzpostavitev postopka spremljanja na podlagi kazalnikov, ki temelji na označevalcih napredka. To za vidik agende za ženske, mir in varnost, ki zadeva participacijo, poleg samega števila vključenih žensk pomeni še večji poudarek na njihovi kakovostni vključenosti. S tem bo mogoče pripraviti temeljitejšo analizo smiselne in enakopravne participacije žensk in njihovega dejanskega vpliva v postopkih odločanja ter na vodilnih položajih.

59. Za učinkovito, vključujoče in pregledno spremljanje in ocenjevanje na področju žensk, miru in varnosti so potrebne izmenjave in partnerstva med institucijami EU, državami članicami in civilno družbo. Vzpostaviti bi bilo treba učinkovite in pregledne participativne mehanizme in postopke.

EU (se) bo zato:

- še naprej razvijala in uporabljala kazalnike za svoje ukrepe za izvajanje strateškega pristopa k vprašanju žensk, miru in varnosti. Prav tako bo sistematizirala podatke, razčlenjene po spolu, v vseh zunanjih politikah EU in zagotovila, da bo analiza učinka presegala opis splošnejših podatkov o neenakosti med spoloma oziroma poročanje o njih; za to bo poskrbela s poglobljenimi študijami (primerov), opravljenimi s strani neodvisne civilne družbe ali akademskih krogov, izhodiščnimi študijami in rednimi izmenjavami s predstavniki EU (vključno z lokalno civilno družbo in zlasti ženskimi organizacijami);
- zbirala kazalnike, ki zadevajo ženske, mir in varnost, iz drugih okvirov (Pekinška izhodišča za ukrepanje, nacionalni akcijski načrti držav članic, akcijski načrt EU za enakost spolov II itd.) in jih v čim večji meri poskusila vključiti v okvir kazalnikov za področje žensk, miru in varnosti, da bi tako zagotovila, da se ti podatki ne zahtevajo v različnih postopkih poročanja (to bo olajšalo poročanje);
- trudila dodatno izboljšati učinkovitost, usklajenost in racionalizacijo poročanja EU v zvezi z enakostjo spolov, krepitvijo moči žensk ter vprašanjem žensk, miru in varnosti;
- določila parametre, sisteme in smernice za države članice, s katerimi bo zagotovila, da se lahko postopki spremljanja in ocenjevanja združujejo na regionalni ravni, pri čemer bo upoštevala, da ima vsaka država članica posebne potrebe in prednostne naloge;
- v postopkih spremljanja in ocenjevanja spodbujala učinkovito participacijo vključujoče civilne družbe, vključno z nacionalnimi organizacijami za pravice žensk in strokovnjaki za enakost spolov.

Nacionalni akcijski načrti

60. Nacionalni akcijski načrti imajo pomembno vlogo pri racionalizaciji izvajanja agende za ženske, mir in varnost, predvsem na nacionalni ravni.

EU (se) bo zato:

- spodbujala vsevladni pristop k razvoju in izvajanju nacionalnih akcijskih načrtov. To bo pomagalo državam članicam pri prizadevanjih, da dajo prednost vsevladni strategiji in ostanejo zavezane temu, da bodo spodbujale vse države v EU in zunaj nje, naj pripravijo in izvajajo nacionalne akcijske načrte, ki temeljijo na tem načelu;
- zagotovila, da so na voljo zadostni viri za učinkovito izvajanje nacionalnih akcijskih načrtov;
- spodbujala participativne mehanizme kot del priprave nacionalnih akcijskih načrtov, s čimer se zagotovi njihova lokalna odgovornost in vključevanje, pa tudi viri;
- spodbujala institucionalizacijo parlamentarnega nadzora nad izvajanjem nacionalnih akcijskih načrtov; spodbujala participacijo civilne družbe pri spremljanju in ocenjevanju;
- spodbujala države članice EU, naj se medsebojno podpirajo pri pripravi in izvajanju nacionalnih akcijskih načrtov;
- še naprej podpirala in spodbujala učinkovito izvajanje nacionalnih akcijskih načrtov v državah, v katerih se izvajajo ukrepi v okviru zunanjega delovanja EU, ki jih podpirata glavni svetovalec ESZD za vprašanja enakosti spolov in izvajanje Resolucije Varnostnega sveta Združenih narodov 1325;
- zagotovila, da bodo določbe te strategije EU za vprašanje žensk, miru in varnosti vključene v prihodnje nacionalne akcijske načrte držav članic EU in držav nečlanic Unije.

Priloga I: Ženske, mir in varnost v zunanjih politikah EU

Vprašanje žensk, miru in varnosti v skupni varnostni in obrambni politiki

61. Svet je od leta 2006⁴⁴ že večkrat potrdil, kako pomembno je na vseh ravneh skupne varnostne in obrambne politike (SVOP) upoštevati načelo enakosti spolov in ga vključevati vanje. Od sprejetja „Celovitega pristopa k izvajanju resolucij Varnostnega sveta Združenih narodov 1325 in 1820 o ženskah, miru in varnosti na ravni EU“⁴⁵ je bila v okviru SVOP razvita posebna politika za vprašanje žensk, miru in varnosti, ki se redno posodablja⁴⁶, da bi zagotovili vključevanje načela enakosti spolov in izvajanje resolucij Varnostnega sveta ZN o tem vprašanju od začetnih analiz in načrtovanja do izvajanja misij in operacij SVOP, vključno s spremljanjem in ocenjevanjem izvajanja resolucij.
62. V letu 2016 je bila opravljena izhodiščna študija kot pregled stanja vključevanja človekovih pravic in enakosti spolov v SVOP. Poleg določitve izhodišč je v poročilu o izhodiščni študiji⁴⁷ poudarjen tudi doseženi napredek, predstavljeni pa so še primeri dobrih praks.

⁴⁴ Sklepi Sveta o spodbujanju enakosti spolov in integracije načela enakosti spolov pri kriznem upravljanju (2760. seja Sveta za splošne zadeve, Bruselj, 13. november 2006).

⁴⁵ Celovit pristop k izvajanju resolucij Varnostnega sveta Združenih narodov 1325 in 1820 o ženskah, miru in varnosti na ravni EU (dok. 15671/1/08 REV 1, 1. december 2008).

⁴⁶ Nazadnje posodobljeno leta 2012: Izvajanje resolucij VS ZN o ženskah, miru in varnosti v okviru misij in operacij SVOP (dok. 5799/12).

⁴⁷ To je bilo prvič, da je bila izhodiščna študija o vključevanju človekovih pravic in enakosti spolov izvedena za SVOP. Študija, v kateri je opredeljenih 21 izhodišč za to, da se oceni, v kolikšni meri so človekove pravice in enakost spolov vključene v SVOP, je sestavljena iz dveh delov: (i) načrtovanje in učinek študij primerov, opravljenih za sedem misij SVOP, ter (ii) pet vprašalnikov za službe SVOP – direktorat za krizno upravljanje in načrtovanje (CMPD), civilna zmogljivost za načrtovanje in izvajanje operacij (CPCC), Vojaški štab Evropske unije (EUMS) in Evropska akademija za varnost in obrambo (ESDC) – in vse misije v okviru SVOP.

63. V misijah in operacijah SVOP se je postopoma povečala zmogljivost za svetovanje o vidiku spola z namenom večjega vključevanja načela enakosti spolov in pospešitve izvajanja politike EU glede žensk, miru in varnosti. Ob odobritvi strateškega pristopa EU k vprašanju žensk, miru in varnosti [decembra 2018] imajo vse civilne misije SVOP eno- ali dvofunkcijske⁴⁸ napotene svetovalce za enakost spolov. V vseh vojaških misijah EU in eni od treh vojaških operacij SVOP je predvideno delovno mesto svetovalca za enakost spolov za polni delovni čas in delovno mesto dvofunkcijskega svetovalca za enakost spolov v okviru vojaške zmogljivosti za načrtovanje in izvajanje (MPCC)/Vojaškega štaba EU (EUMS). Vendar sta obe delovni mesti doslej ostali prazni, kar ogroža sposobnost EU za učinkovito izvajanje.
64. Glavna vloga svetovalca za enakost spolov v misijah in operacijah SVOP je vodstvu svetovati o analizah glede na spol in vključevanju vidika spola pri izvajanju mandata misije. Naloge svetovalca za enakost spolov se lahko razlikujejo glede na velikost in strukturo misije in naravo mandata. Vendar pa vedno obravnavajo tako notranji kot zunanji vidik. **Z zunanjega vidika** svetovalci za enakost spolov sodelujejo neposredno ali posredno (npr. prek strokovnjakov in mentorjev za to področje) z lokalnimi sogovorniki iz države gostiteljice, na primer pri pripravi zakonodaje ali krepitvi zmogljivosti lokalnih institucij. **Z notranjega vidika** svetovalci za enakost spolov tesno sodelujejo z vodstvom misij/operacij in drugimi misijskimi subjekti v strateških in operativnih zmogljivostih za načrtovanje in izvajanje. Na splošno imajo svetovalci za enakost spolov vlogo spodbujevalcev in usmerjevalcev; njihova naloga je ugotavljanje pomanjkljivosti, podpiranje in svetovanje. Niso pa odgovorni za delo v zvezi z enakostjo spolov in sistemskim vključevanjem načela enakosti spolov v misije/operacije, saj je to odgovornost vodje misije ali poveljnika.

⁴⁸ Izraz dvofunkcijski se uporablja za uradnika, ki opravlja obe funkciji.

65. V civilnih misijah SVOP so strukture kontaktnih točk za enakost spolov postale skupno orodje, ki se uporablja za to, da se omogoči vključevanje načela enakosti spolov v izvajanje mandata misije. Za kontaktne točke za enakost spolov sta enakost spolov in odgovornosti v zvezi z ženskami, mirom in varnostjo dopolnilo k njihovi osnovni funkciji. Kontaktne točke za enakost spolov delujejo kot kontaktna točka in kot most med svetovalci za enakost spolov in različnimi misijskimi subjekti. Kot v primeru svetovalcev za enakost spolov je tudi vloga kontaktnih točk za enakost spolov odvisna od mandata misije ter od funkcije in nalog, ki jih imajo v okviru misije.
66. Da bi še bolj zmanjšali vrzel med politiko in prakso, je bil za civilne misije SVOP⁴⁹ oblikovan niz operativnih smernic o vključevanju načela enakosti spolov, ki se je začel uporabljati leta 2018. Cilj smernic je: (i) poenostaviti sistematsko vključevanje vidika enakosti spolov in sprejemati politike na področju enakosti spolov, vključno z izvajanjem politike EU na področju žensk, miru in varnosti, in (ii) spodbujati bolj enoten pristop k enakosti spolov, krepitvi moči žensk in agendi za ženske, mir in varnost v misijah.

⁴⁹ Poveljnik civilne operacije je izdal operativne smernice o vključevanju načela enakosti spolov za vodstvo in osebje misije (dok. ESZD (2018) 747).

Vprašanje žensk, miru in varnosti v Evropski komisiji

Zaščita civilnega prebivalstva in humanitarna pomoč

67. EU je v zvezi s humanitarno pomočjo sprejela pristop, ki upošteva enakost spolov, v okviru katerega je spol priznan kot kakovostno merilo, ki pomaga zagotavljati, da humanitarna pomoč doseže najbolj ranljive posameznike in učinkovito izpolnjuje specifične potrebe žensk, deklet, fantov, moških ter starejših žensk in moških. V delovnem dokumentu služb Komisije „Vprašanja spola na področju humanitarne pomoči: pomoč, prilagojena različnim potrebam“⁵⁰ je opisan pristop EU k enakosti spolov in nasilju zaradi spola na področju humanitarne pomoči. Delovni dokument služb Komisije se nanaša na okvir agende za ženske, mir in varnost ter celovit pristop k izvajanju resolucij VSZN 1325 in 1820 glede žensk, miru in varnosti na ravni EU, pa tudi na 17 kazalnikov, ki jih je sprejel Svet. Ta politika vključuje poglavje o spolnem nasilju in nasilju zaradi spola; EU podpira ciljno usmerjene ukrepe za izkoreninjenje tovrstnega nasilja.
68. EU želi podpreti strateško izvajanje politik in skladnost med njimi, zato je uvedla „označevalec za spol in starost“, ki od januarja 2014 velja za vse humanitarne projekte, ki jih financira EU. Ta označevalec je evalvacijski instrument, ki uporablja štiri merila kakovosti, po katerih se opredeli, v kolikšni meri vsi humanitarni ukrepi, ki jih financira EU, vključujejo spol in starost v fazi predloga, spremljanja in končnega poročila.
69. Okvir agende za ženske, mir in varnost je zato izjemno pomemben za humanitarne dejavnosti EU, zlasti ko gre za vključevanje načela enakosti spolov in zaščito pred spolnim nasiljem in nasiljem zaradi spola v izrednih razmerah.

⁵⁰ Delovni dokument služb Komisije „Vprašanja spola na področju humanitarne pomoči: pomoč, prilagojena različnim potrebam“, Bruselj, 22. 7. 2013, SWD (2013) 290 final.

Mednarodno sodelovanje in razvoj

70. Participacija in glas deklet in žensk na vseh ravneh družbe sta bistvenega pomena za doseganje pravičnih in vključujočih družb, zato bo direktorat Evropske komisije za mednarodno sodelovanje in razvoj (GD DEVCO) še naprej krepil svoja prizadevanja v okviru izvajanja GAP II, akcijskega načrta EU za enakost spolov za obdobje 2016–2020, in tako merljivo prispeval k večji moči delovanja deklet in žensk, upoštevanju njihovega glasu in njihovi participaciji v družbenem, gospodarskem in političnem življenju, tudi v konfliktnih in pokonfliktnih razmerah.
71. GAP II zagotavlja okvir za ciljno usmerjene ukrepe in usklajeno delovanje. Utrjuje kontekst, logiko in prednostne naloge posodobljenega pristopa, ki potrjuje politiko EU in njene politične zaveze enakosti spolov in jih pretvarja v učinkovitejše doseganje konkretnih rezultatov za dekleta in ženske ob hkratnem spodbujanju učinkovitejšega usklajevanja, izvajanja in spremljanja dejavnosti EU na tem področju. Vsebuje posebne cilje za povečanje moči delovanja žensk in njihovo zastopanost, pa tudi za odpravo vseh oblik diskriminacije zoper njih in nasilja nad njimi v vseh okoljih.
72. Iz poročila o izvajanju GAP II za leto 2017⁵¹ je razvidno, da so delegacije EU v partnerskih državah v razvoju večinoma izbrale cilj „dekleta in ženske niso žrtve nobene oblike nasilja“ ne v javnem ne v zasebnem okolju.

⁵¹ Letno poročilo o izvajanju za leto 2017: akcijski načrt EU za enakost spolov II – Enakost spolov in krepitev vloge žensk: spreminjanje življenj deklet in žensk prek zunanjih odnosov EU v obdobju 2016–2020 (SWD (2018) 451 final), 15. 10. 2018.

73. Ta cilj vključuje poseben kazalnik o „Zaščit[i] vseh žensk in moških vseh starosti pred spolnim nasiljem ter seksističnim nasiljem v kriznih razmerah, prek operacij, ki jih podpira EU“, ki se nahaja na predlaganem seznamu kazalnikov za merjenje učinka dejavnosti pod vodstvom EU. Mednje med drugim sodijo: (i) število partnerskih držav EU, ki poročajo o znižanju števila primerov spolnega nasilja kot vojnega orožja; (ii) število posameznikov, ki imajo neposredne koristi od programov s podporo EU, ki so posebej namenjeni podpiranju civilnega utrjevanja miru po konfliktih in/ali preprečevanju konfliktov, in (iii) delež misij za vzdrževanje in utrjevanje miru s posebnimi določbami za izboljšanje varnosti in položaja deklet in žensk vseh starosti.
74. V okviru te posebne tematske prednostne naloge je bilo v letu 2017 sporočenih 34 novih pobud za okrepitev zastopanosti žensk in njihovega glasu v politiki, čeprav se jih ni veliko osredotočalo na mir in varnost. Večina se jih je ukvarjala s participacijo žensk v politiki, upravljanju in volilnih procesih ter ženskimi organizacijami in krepitvijo moči zagovornic človekovih pravic.

Pravosodje, potrošniki in enakost spolov

75. Enakost žensk in moških je ena od temeljnih vrednot EU, zato si Evropska komisija prizadeva spodbujati enakost spolov v državah članicah in po vsem svetu, v skladu s ciljem trajnostnega razvoja št. 5 o enakosti spolov. Delo Komisije, kot je razvidno iz njenih strateških prizadevanj za enakost spolov⁵², temelji na petih prednostnih področjih: (i) večja udeležba žensk na trgu dela ter enaka ekonomska neodvisnost žensk in moških; (ii) manjšanje razlik pri plačah, zaslužkih in pokojninah in s tem omejevanje revščine med ženskami; (iii) spodbujanje enakosti žensk in moških pri odločanju; (iv) boj proti nasilju zaradi spola ter zaščita in podpora za žrtve in (v) spodbujanje enakosti spolov in pravic žensk po svetu.
76. Trenutno je udeležba žensk na trgu dela v EU približno 10 odstotnih točk nižja od udeležbe moških. Poleg tega je njihovo plačilo v povprečju 16 % nižje in redkeje napredujejo na nadzorne in vodstvene položaje. Največ pa pove dejstvo, da v največjih podjetjih, ki kotirajo na borzi v EU, manj kot 6 % žensk zaseda izvršnodirektorski položaj. Krepitev ekonomske moči žensk je pomemben korak v smeri enakosti spolov. To je bilo poudarjeno tudi pri stebru socialnih pravic, ki ga je Evropski svet potrdil novembra lani⁵³. Nasilje zaradi spola ostaja zelo razširjen problem v EU, saj je kar vsaka tretja ženska žrtev fizičnega ali spolnega nasilja ali obojega⁵⁴.

⁵² Delovni dokument služb Komisije: Strateško prizadevanje za enakost spolov v obdobju 2016–2019 (SWD (2015) 278 final), 3. 12. 2015.

⁵³ Generalni direktorat za pravosodje in potrošnike (Evropska komisija), april 2018. Poročilo o enakosti med ženskami in moškimi v EU.

⁵⁴ Nasilje zaradi spola ostaja zelo razširjen problem v EU, saj je kar vsaka tretja ženska žrtev fizičnega ali spolnega nasilja ali obojega. Vir : Agencija Evropske unije za temeljne pravice, marec 2014. Nasilje nad ženskami: vseevropska raziskava. Poročilo o glavnih rezultatih.

77. Komisija uporablja vse razpoložljive instrumente za doseganje prednostnih nalog iz svojih strateških prizadevanj. Mednje sodijo: (i) spremljanje obstoječe zakonodaje, vključno z diskriminacijo pri plačilu, dostopom do blaga in storitev, prepovedjo spolnega nadlegovanja na delovnem mestu, zaščito nosečih delavk, tudi pred odpuščanjem, minimalnimi standardi na področju pravic žrtev in evropsko odredbo o zaščiti; (ii) predlaganje nove zakonodaje, na primer o uvedbi plačanega očetovskega dopusta, starševskem in oskrbovalskem dopustu za vse delavce, vključno z neprenosljivimi obdobji starševskega dopusta za očete in matere, in o večji preglednosti izbora članov upravnih odborov v največjih podjetjih, ki kotirajo na borzi, in (iii) pridružitve Konvenciji Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (Istanbulska konvencija⁵⁵).
78. Komisija tudi uporablja in izvaja raznovrstne politike, kot so: (i) akcijski načrt za odpravljanje razlik v plačilu med spoloma⁵⁶, ki vključuje širok in usklajen nabor več kot 20 konkretnih ukrepov, ki jih je treba uresničiti v obdobju 2018–2019, in (ii) spremljanje držav članic prek letnega postopka ekonomskega nadzora v okviru evropskega semestra. Komisija financira pobude civilne družbe in projekte nacionalnih organov prek svojega programa za pravice, enakost in državljanstvo ter v sodelovanju z Eurostatom in Evropskim inštitutom za enakost spolov (EIGE) prispeva k zbiranju kakovostnih primerljivih podatkov o enakosti spolov iz vseh držav članic EU.

⁵⁵ Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima, CETS št. 210, 11. 5. 2011.

⁵⁶ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru: Akcijski načrt EU za obdobje 2017–2019. Odprava razlik v plačah med spoloma (COM (2017) 678 final), 20. 11. 2017.

Sosedstvo in širitvena pogajanja

79. V pregledu evropske sosedске politike iz leta 2015⁵⁷ je posebej omenjeno, da se bodo nadaljevala prizadevanja, da bi pri načrtovanju, izvajanju in pregledu skupne varnostne in obrambne politike vključili in okrepili izvajanje Resolucije VSZN 1325 o ženskah, miru in varnosti ter njene naknadne resolucije, pa tudi vidik spolov. Poleg tega je v okviru 20 zastavljenih ciljev za leto 2020, ki so jih leta 2017 sprejele države članice EU ter šest partnerskih držav vzhodnega partnerstva, zapisano, da je enakost spolov medsektorsko vprašanje. To vprašanje je obravnavano tudi v številnih samostojnih ciljeh, povezanih s krepitvijo sodelovanja na področju varnosti, zlasti zaradi podpore reševanju konfliktov in preprečevanju kriz.
80. V sporočilu iz leta 2016 o širitveni politiki EU⁵⁸ je bilo poudarjeno, da so potrebna nadaljnja prizadevanja za zagotovitev enakosti spolov, zlasti na trgu dela, in preprečevanje nasilja na podlagi spola. Vse države v procesu širitve, razen ene, so ratificirale Istanbulsko konvencijo, ki ima poseben člen o miru in razmerah oboroženega spopada (člen 2(3)). Države vzhodnega partnerstva, ki še niso ratificirale te konvencije, si morajo za to močnejše prizadevati.
81. Agenda za ženske, mir in varnost ter akcijski načrt GAP II sta relevantna okvira politike za odpravo vseh oblik diskriminacije in nasilja, s katerimi se soočajo ženske in dekleta. Zaradi nerešenih konfliktov in poslabšanih varnostnih razmer v nekaterih delih sosedstva se številni ukrepi že izvajajo. Njihov namen je: (i) povečati participacijo žensk v pobudah za utrjevanje miru; (ii) okrepiti zmogljivosti lokalnih akterjev v procesih preprečevanja konfliktov na lokalni ravni in (iii) okrepiti notranje strokovno znanje na področju varnosti, da bi določili celovit pristop za preprečevanje nasilnega ekstremizma.

⁵⁷ Skupno sporočilo Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij. Pregled evropske sosedске politike (JOIN (2015) 50 final), 18. 11. 2015.

⁵⁸ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Sporočilo o širitveni politiki EU iz leta 2016 (dok. COM(2016) 715 final), 9. 11. 2016.

Instrumenti zunanje politike

82. Uredba o vzpostavitvi instrumenta za prispevanje k stabilnosti in miru⁵⁹ opredeljuje enakost spolov in krepitev moči žensk kot medsektorsko vprašanje, ki ga je treba, kadar je mogoče, vključiti v vse ukrepe, tudi v okviru načrtovanja programov. Uvodna izjava 7 Uredbe se izrecno sklicuje na resoluciji Varnostnega sveta ZN 1325 in 1820 o ženskah, miru in varnosti, kar kaže na potrebo po boju proti nasilju nad ženskami v konfliktnih razmerah in spodbujanju participacije žensk pri utrjevanju miru.
83. Člen 3 Uredbe⁶⁰, ki ureja odziv na razmere med krizo ali ob njenem nastanku za preprečevanje konfliktov, vključuje posebne določbe o podpori izvajanju resolucije Varnostnega sveta ZN 1325 o ženskah, miru in varnosti. Namen teh določb je: (i) zagotoviti, da so posebne potrebe žensk v kriznih in konfliktnih razmerah ustrezno izpolnjene, (ii) zagotoviti, da se položaj bork upošteva pri ukrepih, ki so povezani z demobilizacijo in ponovno vključitvijo nekdanjih borcev in njihovih družin, in (iii) okrepiti vlogo žensk pri razvoju civilne družbe ter njihovo participacijo v političnih procesih in civilnem nadzoru nad varnostnim sistemom.

⁵⁹ Uredba (EU) št. 230/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 2014 o vzpostavitvi instrumenta za prispevanje k stabilnosti in miru. (UL L 77, 15.3.2014, str. 1.)

⁶⁰ Uredba (EU) št. 230/2014.

84. Ker je bila kot nova vrsta pomoči instrumentu za prispevanje k stabilnosti in miru dodana krepitev zmogljivosti v podporo varnosti in razvoju⁶¹, lahko EU učinkoviteje podpira partnerske države pri krepitvi njihovih zmogljivosti za samostojno preprečevanje in obvladovanje kriz. Sprememba uredbe o ustanovitvi instrumenta za prispevanje k stabilnosti in miru omogoča, da se v izjemnih in jasno opredeljenih okoliščinah vojaškim akterjem zagotovi pomoč pri opravljanju nalog v zvezi z varnostjo in varnostjo za razvoj: če jih nevojaški akterji ne morejo izvajati, če je ogrožen obstoj delujočih državnih institucij ali zaščita človekovih pravic in če obstaja soglasje med zadevno partnersko državo in EU, da so vojaški akterji ključnega pomena za ohranitev, vzpostavitev ali ponovno vzpostavitev bistvenih pogojev za trajnostni razvoj, vključno v kriznih in napetih ali nestabilnih razmerah in okoliščinah. V okviru krepitve zmogljivosti v podporo varnosti in razvoju se v ukrepih upoštevajo posebne potrebe žensk v posebnih kriznih in konfliktnih razmerah.

⁶¹ Skupno sporočilo Evropskemu parlamentu in Svetu: Krepitev zmogljivosti v podporo varnosti in razvoju – usposabljanje partnerjev za preprečevanje in obvladovanje kriz (JOIN (2015) 17 final), 28. 4. 2015.

Priloga II: Glosar

V tem glosarju je opredeljeno, kaj nekateri pogosto uporabljeni izrazi pomenijo v tem dokumentu.

Dvojni pristop

Komisija se je leta 1996 zavezala, da bo za uresničevanju enakosti spolov uporabljala dvojni pristop. Ta pristop med drugim pomeni vključevanje vidika spola v vse politike ob sočasnem izvajanju posebnih ukrepov za odpravo ali preprečevanje neenakosti spolov ali popravilo škode zaradi neenakosti spolov. Oba pristopa sta tesno povezana in ne moreta nadomestiti drug drugega⁶².

Posebni ukrepi

Ukrepi za določene skupine, namenjeni odpravljanju in preprečevanju diskriminacije ali izravnavanju neugodnih položajev, ki izhajajo iz obstoječih pristopov, vedênja in struktur. Dejavnosti, katerih namen je nekaterim kategorijam oseb, v tem primeru žensk, pomagati zagotoviti enak dostop do pravic, ki jim pripadajo, kot jih imajo pripadniki drugih kategorij, v tem primeru moškimi⁶³.

Spol

Spol se nanaša na družbene attribute in možnosti, povezane z moškim in ženskim spolom ter odnosi med ženskami in moškimi in dekleti in fanti, pa tudi odnosi med ženskami in med moškimi. Ti atributi, možnosti in odnosi so družbeno pogojeni in se jih naučimo v procesu socializacije. Vezani so na okoliščine in čas ter spremenljivi. Spol določa, kaj se od ženske ali moškega v določenih okoliščinah pričakuje, kaj jim je dovoljeno in kaj se pri njih ceni.

⁶² <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/what-is-gender-mainstreaming>.

⁶³ http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions#Specific_actionmeasure

Tak družbeni spol ni sopomenka za biološki spol. Biološki spol se nanaša na biološke razlike med moškimi in ženskami. Te razlike so univerzalne in brezčasne. Ne razlikujejo se ne prostorsko (v različnih državah) ne časovno (v različnih obdobjih⁶⁴).

V večini družb obstajajo razlike in neenakosti med ženskami in moškimi, kar zadeva dodeljene odgovornosti, zadane dejavnosti, dostop do virov in nadzor nad njimi ter možnosti odločanja. Spol je del širšega socialno-kulturnega konteksta. Druga pomembna merila za socialno-kulturno analizo so še razred, rasa, raven revščine, etnična pripadnost, vera in starost. Vloga spolov in odnosi med njima se med in po oboroženem spopadu pogosto spremenijo. Pomembno se je zavedati, da pri problematiki spola ne gre le za ženske, temveč za družbeno pogojene razlike med ženskami in moškimi, kar lahko privede do razlik v dostopu do moči, zdravja, znanja itd. Ta vidik spola torej zadeva tudi vlogo moških.

Enakost spolov

Ta pojem se nanaša na enake pravice, odgovornosti in možnosti za ženske in moške ter dekleta in fante. Enakost ne pomeni, da bodo ženske in moški postali enaki, temveč da pravice, odgovornosti in možnosti žensk in moških ne bodo odvisne od tega, ali so rojeni kot moški ali kot ženska. Enakost spolov pomeni, da se ob upoštevanju interesov, potreb in prednostnih nalog žensk in moških priznava raznolikost različnih skupin žensk in moških. Enakost spolov ni le žensko vprašanje, temveč zadeva moške in ženske in z njim bi se morali ukvarjati moški in ženske. Enakost žensk in moških se obravnava kot vprašanje človekovih pravic ter kot predpogoj za trajnostni razvoj, usmerjen v človeka, in kazalnik takega razvoja⁶⁵.

⁶⁴ <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions>

⁶⁵ <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions>

Vključevanje načela enakosti spolov

Vključevanje načela enakosti spolov je (re)organizacija, izboljšanje, razvoj in ocenjevanje procesov politik z namenom, da akterji, ki ponavadi sodelujejo pri oblikovanju politik⁶⁶, vključijo vidik enakosti spolov v vse ravni in vse faze politik. Vključevanje vidika spola je proces, pri katerem se za vsak načrtovani ukrep, vključno z zakonodajo, politikami in programi, na vseh področjih in ravneh ocenijo posledice, ki bi jih tak ukrep imel za ženske in moške. Gre za način, ki pri oblikovanju, izvajanju, spremljanju in ocenjevanju politik in programov na vseh političnih, gospodarskih in družbenih področjih osrednjo pozornost namenja interesom in izkušnjam žensk in moških z namenom, da imata oba spola v enaki meri koristi in da pri tem med njima ne prihaja do neenakosti. Končni cilj je, da bi dosegli enakost spolov⁶⁷.

Vsi zunanji ukrepi EU v konfliktnih in nestabilnih razmerah bi morali temeljiti na natančni analizi konfliktov, oprti na zanesljive analize glede na spol, s ciljem preoblikovanja konfliktnih družbenih odnosov in družbenih norm.

V vseh politikah preprečevanja konfliktov in drugih politikah, ki se izvajajo na območjih, na katerih vladajo konfliktne in nestabilne razmere, je treba oblikovati posebne cilje glede enakosti spolov, ki bodo trdna podlaga za pristope, ki vključujejo vidik spola, in spremljanje napredka. Pomemben del vključevanja načela enakosti spolov je, da se zagotovi, da je v vseh splošnih ciljih upoštevan vidik spola (npr. uvedba preglednih meril, ki vključujejo vidik spola, za vodilne položaje), kar bi lahko pomenilo, da bi vključevanje načela enakosti spolov postalo splošen proces.

⁶⁶ <https://www.coe.int/en/web/genderequality/what-is-gender-mainstreaming>

⁶⁷ <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions>

Analiza glede na spol

Analiza glede na spol je kritična ocena, kako razlike v vlogah spolov, dejavnostih, potrebah, možnostih in pravicah vplivajo na moške, ženske, dekleta in fante v nekaterih razmerah ali okoliščinah. Analiza glede na spol preučuje odnose med ženskami in moškimi ter njihov dostop do virov in nadzor nad njimi in omejitve, s katerimi se soočajo glede drug na drugega. Analizo enakosti spolov bi bilo treba vključiti v vse ocene sektorjev in analize razmer, da se zagotovi, da se krivice in neenakosti na podlagi spola zaradi ukrepa, ki se izvaja, ne bi še dodatno poslabšale ter da bi se, kadar je to mogoče, spodbujalo k večji enakosti in pravičnosti v odnosih med spoloma.

Da se zagotovi neškodljivost vseh ukrepov EU v konfliktnih in nestabilnih razmerah, morajo ti temeljiti na analizi konfliktov, ki vključuje zanesljivo analizo glede na spol, kar pomeni, da ukrep upošteva potencialno različne položaje žensk in moških ter razmerja moči med različnimi deli prebivalstva v formalnih in neformalnih institucijah v družbi.

V analizi glede na spol se bodo razkrili vzorci vključevanja in izključevanja glede na spol in vrsto drugih dejavnikov, kot so družbeno-ekonomski razred, etnično poreklo in vera, starost, posebne sposobnosti in potrebe, geografsko poreklo, spolna usmerjenost, zakonski stan, starševstvo, stopnja izobrazbe itd., zato je ključna sestavina vseh smiselnih analiz razmer in konfliktov.

Spolno nasilje in nasilje zaradi spola

Spolno nasilje in nasilje zaradi spola je krovni izraz za vsa škodljiva dejanja, ki so storjena proti volji zadevne osebe in ki temeljijo na družbeno pripisanih (spolnih) razlikah med moškimi in ženskami. Dejanja spolnega nasilja in nasilja zaradi spola kršijo številne splošne človekove pravice, zaščitene z mednarodnimi instrumenti in konvencijami. Mnoge, čeprav ne vse oblike spolnega nasilja in nasilja zaradi spola so v skladu z nacionalnimi zakonodajami in politikami nezakonita in kazniva dejanja. Po vsem svetu spolno nasilje in nasilje zaradi spola vpliva na več žensk in deklet kot moških in fantov. Vseeno pa je treba opozoriti, da so lahko tudi moški in fantje žrtve nasilja zaradi spola, med drugim tudi spolnega nasilja.

Zaenkrat še nimamo dogovorjene opredelitve spolnega nasilja. Tiste, ki se običajno uporabljajo, zajemajo vsa dejanja spolne narave ali poskuse prisile v spolno dejanje.

Posilstva in druge oblike spolnega nasilja, ki so bili storjeni v oboroženem spopadu, ne glede na to, ali je ta mednarodni ali ne, pomenijo kršitev mednarodnega humanitarnega prava. Vse strani, udeležene v oboroženih konfliktih, morajo spoštovati prepoved spolnega nasilja.

Vse države so dolžne preganjati storilce. Posilstva in druge oblike spolnega nasilja so prepovedani na podlagi mednarodnega pogodbenega prava (četrti ženevska konvencija ter njena dodatna protokola I in II) in običajnega mednarodnega prava, ki se uporabljata v oboroženih konfliktih, ne glede na to, ali so mednarodni ali ne⁶⁸.

⁶⁸ <https://www.icrc.org/en/document/sexual-violence-armed-conflict-questions-and-answers>
<https://www.icrc.org/eng/resources/documents/statement/2013/united-nations-women-statement-2013-10-16.htm>

„Nasilje zaradi spola“ in „nasilje nad ženskami“ sta pojma, ki se pogosto uporabljata kot sopomenki, saj nasilje zaradi spola večinoma pomeni nasilno dejanje moških nad ženskami in dekleti. Vendar je pomembno, da se pri tem pojmu ohrani vidik „zaradi spola“, saj to poudarja, da je nasilje nad ženskami izraz neenake porazdelitve moči med ženskami in moškimi⁶⁹.

O spolnem nasilju govorimo takrat, ko storilec zakrivi dejanje spolne narave zoper eno ali več oseb ali primora tako osebo ali osebe v dejanja spolne narave z uporabo sile ali grožnje s silo ali prisilo, do katere na primer pride zaradi strahu pred nasiljem, pritiskov, pridržanja, psihološkega pritiska ali zlorabe moči zoper tako osebo ali osebe ali drugo osebo, ali zaradi izkoriščanja prisilnega okolja ali nezmožnosti take osebe ali oseb za prostovoljno soglasje⁷⁰.

Spolno izkoriščanje in zlorabe

Spolno izkoriščanje pomeni vsako dejansko zlorabo ranljivega položaja, razlike v moči ali zaupanja za spolne namene ali poskus take zlorabe, med drugim denarno, družbeno ali politično okoriščanje s spolnim izkoriščanjem drugega. Spolna zloraba pomeni dejanski ali zagroženi fizični vdor spolne narave, bodisi s silo bodisi pod neenakimi ali prisilnimi pogoji⁷¹.

EU ne bo tolerirala nobenega spolnega izkoriščanja in nobenih zlorab. To bo dosegla s pomočjo uveljavljenih mehanizmov prevzemanja odgovornosti za vse zaposlene, napoteno ali drugo podporno osebje, vključno z dodeljenim ali pogodbenim osebjem. Z njimi bodo hitro, učinkovito in pravično obravnavane vse obtožbe v zvezi s spolnim izkoriščanjem in zlorabami.

Za mehanizme za obravnavanje kršitev kodeksov ravnanja in standardov obnašanja niso odgovorni svetovalci za človekove pravice in enakost spolov, temveč vodstvo in kadrovska služba.

⁶⁹ <http://eige.europa.eu/gender-based-violence/what-is-gender-based-violence>

⁷⁰ Elements of Crimes of the International Criminal Court.

⁷¹ V skladu s standardi ZN (ST/SGB/2003/13) in opredelitvijo iz Posodobljenih splošnih pravil obnašanja iz marca 2018 (6877/18).

Spremljanje

Stalen proces, katerega cilj sta spremljanje informacij glede na specifične parametre in zagotavljanje izpolnjevanja ciljev.

Pregled

Redno ocenjevanje učinkovitosti ukrepanja s posebnim poudarkom na operativnih razsežnostih.

Ocenjevanje

Sistematična uporaba dokazov, da se oceni, kako uspešno politike izpolnjujejo zadane cilje ter, kar je najpomembnejše, zakaj so ali niso učinkovite.

Priloga III: RVSZN 1325 in naknadne resolucije VSZN o ženskah, miru in varnosti

RVSZN 1325, ki je bila sprejeta 31. oktobra 2000, je prva resolucija Varnostnega sveta, ki obravnava nesorazmeren in neprimerljiv učinek oboroženega spopada na ženske. Z RVSZN 1325 so bile okrepljene dotedanje mednarodne in regionalne pravne obveznosti in konvencije, ki zadevajo vprašanje žensk, miru in varnosti, uvedena pa je bila tudi vrsta novih načel. Poudarja nujnost enakopravne in smiselne participacije žensk kot dejavnih akterjev pri preprečevanju in reševanju konfliktov, v mirovnih pogajanjih, pri utrjevanju in ohranjanju miru, humanitarnem delovanju in pokonfliktni obnovi. Države članice poziva, naj zagotovijo enakopravno participacijo in celovito vključenost žensk v vsa prizadevanja za vzdrževanje in spodbujanje miru in varnosti. Poleg tega poziva vse akterje, naj povečajo participacijo žensk in vključijo vidik spola v vsa prizadevanja Združenih narodov za mir in varnost, vključno z razoroževanjem, demobilizacijo in reintegracijo ter reformo varnostnega sektorja.

Varnostni svet ZN je 19. junija 2008 sprejel Resolucijo 1820 o spolnem nasilju v konfliktih, v kateri je izrecno izpostavljeno, da sta spolno nasilje kot vojna taktika ter vzdrževanje mednarodnega miru in varnosti medsebojno povezana. Z Resolucijo VSZN 1820 je bila okrepljena Resolucija 1325, saj je v njej zapisano, da je spolno nasilje pogosto splošno razširjeno in sistematično in da lahko ovira ponovno vzpostavitev mednarodnega miru in varnosti. Varnostni svet ima sedaj jasna pooblastila za boj proti spolnemu nasilju in nasilju zaradi spola, med drugim s sankcijami in usposabljanjem osebja na terenu za preprečevanje teh primerov in odzivanje nanje. V resoluciji je poudarjeno, da sodi spolno nasilje, ki ga nad civilisti izvajajo oboroženi posamezniki, med vojne zločine, strani v oboroženem spopadu pa so pozvane, naj nemudoma sprejmejo ustrezne ukrepe za zaščito civilnega prebivalstva pred spolnim nasiljem, med drugim z usposabljanjem vojakov in izvrševanjem disciplinskih ukrepov.

V Resoluciji Varnostnega sveta ZN 1888, ki je bila sprejeta 30. septembra 2009, je ponovno poudarjeno, da spolno nasilje še zastruje oborožene spopade ter ovira mednarodni mir in varnost. Resolucija tudi poziva vodstvo k odpravi s konflikti povezanega spolnega nasilja ter k napotitvi skupin strokovnjakov na območja, kjer se pojavljajo primeri spolnega nasilja v konfliktih. Osrednja tema naslednje resolucije, tj. Resolucije Varnostnega sveta ZN 1889, sprejete 5. oktobra 2009, je vzpostavljanje miru po konfliktih in participacija žensk v vseh fazah mirovnih procesov; v njej se poziva k oblikovanju kazalnikov za merjenje izvajanja RVSZN 1325 (2000).

Varnostni svet ZN je 16. decembra 2010 sprejel Resolucijo 1960, v kateri je znova zapisan poziv k odpravi spolnega nasilja v konfliktih ob hkratni vzpostavitvi mehanizma za pripravo seznama. Resolucija je neposredno politično sporočilo, da spolno nasilje pomeni posledice, med drugim uvrstitev na seznam v letnih poročilih generalnega sekretarja ZN, posredovanje zadev odboru ZN za sankcije in Mednarodnemu kazenskemu sodišču, mednarodno obsodbo in odškodnine.

Namen Resolucije Varnostnega sveta ZN 2106, ki je bila sprejeta 24. junija 2013, je operacionalizacija sedanjih obveznosti v zvezi z Resolucijo VSZN 1325; oprla se je na že obstoječe strukture in pobude. Poleg tega se osredotoča na participacijo žensk v boju proti spolnemu nasilju in podpira uporabo možnosti sodnega varstva.

Varnostni svet ZN je 18. oktobra 2013 sprejel Resolucijo 2122, v kateri je določil konkretne metode za odpravo nezadostne participacije žensk ter priznal, da je treba odpraviti temeljne vzroke oboroženih spopadov in varnostna tveganja, s katerimi se soočajo ženske; izrecno je poudarjena potreba po „celostnem pristopu“ k trajnostnemu miru. V resoluciji je z omembo Pogodbe o trgovini z orožjem povezano razoroževanje in enakost spolov.

Resolucija Varnostnega sveta ZN 2242, ki je bila sprejeta 13. oktobra 2015, spodbuja ocenjevanje strategij in virov glede na izvajanje agende za ženske, mir in varnost ter poziva k povečanju finančnih virov za usposabljanje, analize in programe, ki vključujejo vidik spola. Hkrati poudarja pomen sodelovanja s civilno družbo ter vztraja, da bi bilo treba vprašanje spola obravnavati kot medsektorsko vprašanje v okviru programov za boj proti nasilnemu ekstremizmu/terorizmu.

Poleg tega se je vsebina agende za ženske, mir in varnost dodatno razširila z dvema poznejšima resolucijama VSZN, in sicer Resolucijo VSZN 2272 (2016) o spolnem izkoriščanju in zlorabah in Resolucijo VSZN 2331 (2016) o trgovini z ljudmi v konfliktnih razmerah.

Priloga IV: Nepopoln seznam politik, ki zadevajo vprašanje žensk, miru in varnosti

- Celovit pristop k izvajanju resolucij Varnostnega sveta Združenih narodov 1325 in 1820 o ženskah, miru in varnosti na ravni EU (2008 – dok. 15671/1/08.)
- Kazalniki za celovit pristop k izvajanju resolucij Varnostnega sveta Združenih narodov 1325 in 1820 o ženskah, miru in varnosti na ravni EU (2010 – dok. 11948/10)
- Report on the EU Indicators for the Comprehensive Approach to the EU implementation of the UNSCRs 1325 and 1820 on women, peace and security (Poročilo o kazalnikih EU za celovit pristop k izvajanju resolucij Varnostnega sveta Združenih narodov 1325 in 1820 o ženskah, miru in varnosti na ravni EU) (2011 – dok. 9990/11)
- Implementation of UNSCRs on Women, Peace and Security in the context of CSDP missions and operations (Izvajanje resolucij Varnostnega sveta Združenih narodov o ženskah, miru in varnosti v okviru misij in operacij SVOP) (2012 – dok. 7109/12)
- Človekove pravice in demokracija: strateški okvir EU in akcijski načrt EU (2012 – dok. 11855/12)
- Second Report on the EU Indicators for the Comprehensive Approach to the EU implementation of the UNSCRs 1325 and 1820 on women, peace and security (Drugo poročilo o kazalnikih EU za celovit pristop k izvajanju resolucij Varnostnega sveta Združenih narodov 1325 in 1820 o ženskah, miru in varnosti na ravni EU) (2014 – dok. 6219/14)
- Non Paper on Ending Sexual Violence in Conflict — A Guide to Practical actions at EU level (Delovni dokument Komisije o odpravi spolnega nasilja v konfliktih – Praktični vodnik po ukrepih na ravni EU) (2014 – dok. PSC MD 155/14)
- Poročilo o napredku delovnem dokumentu Komisije o odpravi spolnega nasilja v konfliktih – Praktični vodnik po ukrepih na ravni EU (2015)
- The EU input to the Global Study on WPS (Prispevek EU k študiji o ženskah, miru in varnosti na svetovni ravni) (2015 – dok. 7595/15)
- Akcijski načrt za enakost spolov za obdobje 2016–2020 v zunanjih odnosih EU (2015 – dok. 13201/15) ter z njim povezani delovni dokument služb – Komisija in visoki predstavnik (2015 – dok. SWD (2015) 182 final)
- Dokument Komisije o strateškem sodelovanju za enakost spolov 2016–2019 (2015 – dok. SWD (2015) 278 final)
- Akcijski načrt EU za človekove pravice in demokracijo za obdobje 2015–2019 (2015 – dok. 10897/15)

- 15th anniversary and Global Review of UNSCR 1325 on Women, Peace and Security — Commitments of the EU and its Member States (15. obletnica in splošni pregled Resolucije VSZN 1325 o ženskah, miru in varnosti – Zaveze EU in njenih držav članic) (2015 – dok. 12904/15)
- Globalna strategija za zunanjo in varnostno politiko EU (2016)
- Sklepi Sveta o globalni strategiji za zunanjo in varnostno politiko Evropske unije (2016 – dok. 13202/16)
- Izvedbeni načrt za varnost in obrambo v okviru globalne strategije EU (2016 – dok. 14392/16)
- Sklepi Sveta o izvajanju globalne strategije EU na področju varnosti in obrambe (2016 – dok. 14149/16)
- Report on the Baseline Study on integrating human rights and gender into the European Union's Common Security and Defence Policy (Poročilo o izhodiščni študiji o vključevanju človekovih pravic in enakosti spolov v skupno varnostno in obrambno politiko Unije) (2016 – dok. 15726/16)
- Code of Conduct and Discipline for EU Civilian CSDP Missions (Kodeks ravnanja in discipline za civilne misije EU v okviru SVOP) (2016 – dok. 12076/16)
- Posodobljena splošna pravila obnašanja pri misijah in operacijah v okviru SVOP (2018 – dok. 6877/18)
- Revidirani kazalniki za Celovit pristop k izvajanju resolucij Varnostnega sveta ZN 1325 in 1820 o ženskah, miru in varnosti na ravni EU (2016 – dok. 10805/16)
- Drugo poročilo o napredku glede delovnega dokumenta Komisije o odpravi spolnega nasilja v konfliktih – Praktični vodnik po ukrepih na ravni EU (2016 – dok. PSC MD 17/16)
- Third Report on the progress of the 'Non Paper on Ending Sexual Violence in Conflict — A Guide to Practical actions at EU level' (Tretje poročilo o napredku glede delovnega dokumenta Komisije o odpravi spolnega nasilja v konfliktih – Praktični vodnik po ukrepih na ravni EU) (2016 – dok. 14329/16)
- Neuradni dokument: Časovni in delovni načrt svetovalca ESZD za vprašanje glede spola/enakosti spolov, krepitve moči žensk in izvajanja Resolucije VSZN 1325 o ženskah, miru in varnosti (2017 – dok. WK 665/2017 INIT)
- Evropsko soglasje o razvoju (2017 – dok. 9459/17) – skupno sporočilo – Strateški pristop k odpornosti pri zunanjem delovanju EU (2017 – dok. JOIN (2017) 21 final)